

1927

14. aastakäik.

Üksik number 10 kop.

Meie Mats

Sellimise hind talletsaatmisega aastas 4 r. 50 L.,
6 kuu eest 2 r. 30 L., 3 kuu eest 1 r. 20 L. Toime-
tusest ise ära viites: aastas 3 r. 50 L., 6 kuu eest
1 r. 80 L., 3 kuu eest 90 L. Ilmub iga laupäeval.

Toimetuse ja talituse:

Tallinnas, Harju ja Rüütli uulitsa nurgal nr. 46/15,

„Leaduse“ raamatutalpluses.

Adress Wene keeles liht- kui ka rüütlikeelsetele: r. Ревель.
Журналъ „Мейе Матсъ“.

Tarvitamata jäänud liibemad tähtkirjad hävitatakse ära, kui tagastamiseks märkisi juurde lisatud ei ole. Kirjatöödel peab
saatja täielikult aadress ja nimi peal olema. Aadressi muutmise eest 10 kop. ja wana aadressi number üles anda.

Nr. 64.

Laupäeval, 7. (20) novembril

1915.

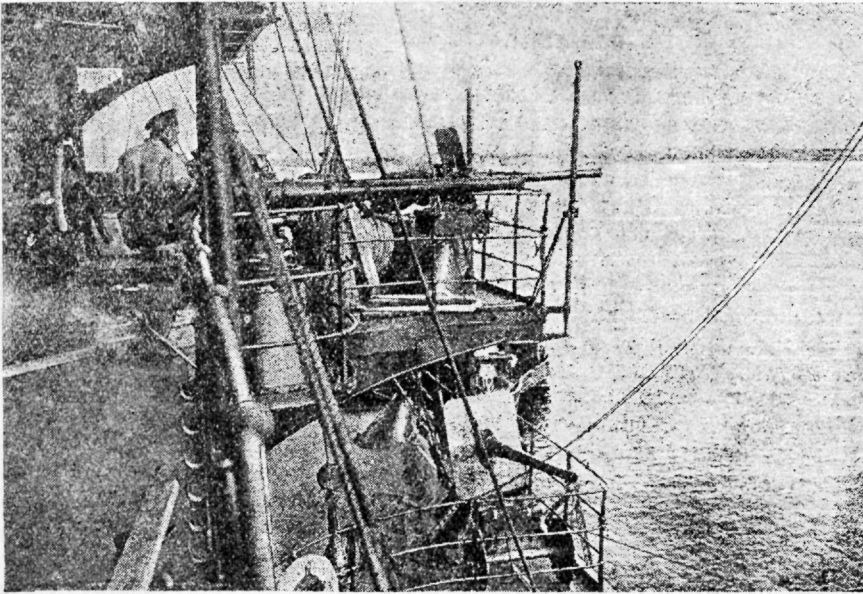
Nr. 64.

Serbia eelwaht.

Edastellimise juures palume wana aadressi
numri üles anda.
Meie Mats.

Meie Matsi järgmine (65.) sõjanumber ilmub
14. novembril.

Mereluuramifeks warustatud Inglise eralaew. Waade kapteniflakkat.

Tormipuhang.

Suur tormipuhang läis üle maa
ja metsja murdis ning muljus,
ta tammedki pani taaruma
ja uugas, uikas ja uljus . . .

Ei kusahil armu andnud ta,
roavid wihajest keerutas malka;
ei tabamata jätnud ta
siin meiegi metsajaska . . .

Kui mööda ju oli jõudnud meist,
ja paistma ldi jälle päite, —
me puudest, mis järele jäänud neist?
Mis näitas me metsjatuff wäike?

Siin tammed, jeal kuused, jeal männid maas
jeal noored ja kaunid tased,
täis häwitust meie mets ja aas —
on's elul weel ual siin aset?

Kuid fiisti! Küll pungi näed jälle puus,
mis terweks weel jäänud on tuhas;
küll ärtab ta elu, noor, wärste ja uus
keil waremeid metsas ja luhas!

Küll hirmus torm ja ta jällestus,
kui tuleb ta nähtawale,
kuid järgi jääb taist ainult mälestus —
kui muinasjutt, kurblik ja hale . . .

N. Põld.

Mereluuramisel*)

R. Kiplingi jutt.

Restorani peremees Karwoits jooksis Portsonile ja tema feltfiliistele wastu.

„Kui kaua teid juba näha pole olnud!“ hüüdis ta lahkest. „Meie olime nii rõõmsad, kui teie telegrammi saime. Olete terwije juures?“

„Täielikult, Henri,“ wastas Portson, tema kätt pigistades. „On laud meie jaoks walmsis?“

See näitas peaga suure saali mõnufasse nurka.

„Tubli,“ tähendas Portson. „Jätame oma toitmise täielikult teie hoole alla, Henri. Juba jõulust saadik pole meie enam inimese kombel süüa saanud, ega saa seda nüüd jälle kuudekaupa. Bidage seda meele, mu sõber!“

„Roaid teie jaoks walmsis ma ise wälja,“ tähendas Henri tähtsalt, uusi külalisi laua äärde saates ja seal elektrilampide põlema keerates.

„Suurepäraline,“ tähendas keegi.

„Rõõmustab wäga, kui rahul olete,“ wastas Henri.

Kohe selle järele ruttas ta kellegi wäljamaa näitlejanna kutse peale, kes praegu ühe miljonäri saatel tulnud oli ja seda mõnufat nurka niisama ka omale soowis. Suure wae-waga läks Henriil korda ärewufesse sattunud näitlejannat rahustada ja teise platliga lepitada.

Uued külalised laffid pilgud üle toreda saali käära, kus uhkes riides meeste- ja naisterahwad sadandete lauakeste taga sõid ja jõid, istusid siis igauks oma paiga peale ja

*) Inglise kõige kuulsam ilufriisari kirjeldab siin, kuidas Inglise eralaewad erapooletu riigi laewa järele walstawad, kellest arwawad, et see selleks wälja jõitnud on, et Saksa weelaluste paatidele sataja naftat anda. Saksa weelalused paadid rüütelwad üegi teatavasse Inglismaa ranna ääres ja tungiwad seal rõõwikombel Inglise lauba- ja wäljalewade kallale. Kuuajaks ristlemiseks läheb neil aga rohtem naftat, bensini ja muud tüteaineid tarwis, kui seda todujadamaft taata jõuawad wõtta. Seda tüteainet muuretsewad neile siis erapooletute riifide laewad. Sadanded wälksed Inglise kala- ja laubalaewad on ühtluga merel luuramiel, kas kuskil waentase weelaluseid paatide wõitlasti „erapooletuid“ laewu näha ei ole, neid asawad nad siis taga ja laewad wajaajufe korral ta pöbja, Inglise lauba- ja sõjalaewastiku julgeolekut sellega mõjulalt kaitsedes.

S. t.

laffid omale jõitrid head maitseada. Maddinhem, kõige wanem külalistest, oli tüise, wanapoole herra, hallide kähärjuustega. Ta lonkas pifut, aga oli wälimufe poolest eht dshentimen (gentleman). Tema kõrwal istuw Tegg oli wäheldase kaswuga, walgetwerd ja kuwetanud, fiiski aga ehtsa meremehe wälimufega. Noorem, Wintshmor, oli küll rohtem tantsupidude kangelase laadi, aga ta filmad olid auku wajuunud ja käed punafed ja karedad. Palku kõhuga Portson aga tuletas elawalt mõnda maalikunstnikku meelde.

„Ma ju ütlen,“ kostis nende kõrwu wäljamaa näitlejanna hääl, „nad ei ole sõja jaoks weel walmsis. Ja need neli teistki riiki wõtta, mis juudawad nad sõjas ära teha?“

„Kes see ise on?“ küüts Maddinhem, salwrätikut lahti rullides.

„Ei mäleta hästi,“ wastas Portson, „ta laulab moodsas ifamaalikus näidendis „Edasi“, ja pealtkuulajad nutawad liigutufe pärast. . .“

Sel filmapilgul tõi kellner neile taldrekud magusalt lõhnawa medelikuga.

„Ahah, wähsufup,“ ütles Portson, „toitew asi. Aga ka wiina ärge unustage.“

„Toon kohe,“ wastas kellner.

„Tubli,“ wastas Wintshmor, umbusklikult kellnerile näosse maadates. „Aga teate, mul ei ole merle järele, et teie. . . Ütelge, mis rahwufest teie dieti olete?“

„Ma olen — Henri depoe,“ wastas kellner.

„Jah, aga mispäraft teie. . .“

Kellner sai wäljaitlemata küsimufest aru: Mispäraft te wäteenistufes ei ole? ta pani oma kindasse tõmmatud käe laua peale, see langes kopsatades, nagu puutükil.

„Bahingus Betill-sur-giffi all“, seletas ta. „Onu ostis mulle täie käe, aga see on ainult selleks kõlbulik, et taldrekuid hoida.“

„Do! Rahetsen, et teie käest küüsiin“, wabandas Wintshmor.

„Teil oli õigus, ser“, wastas kellner, wahuwiina fiske walades.

Maddinhem tõstis wahunawa klaasi.

„Jumala auks, Inglise laewastiku eest!“ hüüdis ta.

„Amen!“ wastasid teised, peaga Teggi poole nohutades, kes merewäe leitnant oli.

„Araneetud olgu kõik erapooletud!“ jatkas Maddinhem edasi.

"Amen! Amen!" wastasid kõik, oma klaasiviitijendades. "Aga kuhu te suuctiiki oma laewa peal vanite?" küsis Legg, suud kuiwatades.

"Just kesele", wastas Wintshmor, "on küll hirmaste tiilikts, aga "Ethel" ei kannata raskust ninas. Ta käib nii kui nii sügawalt wees".

"Aga miks teie ei palu teist laewa?" küsis Portson. "Ma tean, Southamptonis on üks, mis just teile kohane oleks, Wintshmor!"

"Ei, tänan teid. Ma tunnen oma "Ethelit". Midagi iseäralist temas just ei ole, aga kui waja, ei anna ta teistele järele ühti".

"Kas teie ei soowi ehk minu "Lõbusat poissi"?" küsis Maddinhem.

"Kas te tõeste siis oma "Lõbusa poisi" päris märga merewette julgessite lasta, papake? Kus kohal?" küsis Wintshmor kelmikalt.

Kõik puhkesid naerma, Maddinhem aga läks pahameele pärast punaseks.

"Ta walwas erapooletut laewa . . . taktika nõuete järele", tähendas leitnant Legg muigades.

"Jah", kinnitas Maddinhem, "aga lollimat lambakarja ei ole ma tõeste näinud, kui teie merewäe peawalitsus . . ."

"Täna, täna, papake!" peatas Wintshmor. "Keda te siis walwafite?"

Maddinhem ponnis laewa nime.

"Ah — see on seesama laew, kes nii wäga miinisi kardab" küsis Wintshmor. "Ka mina trehwastin teda Shoti ranna ääres, siis oli ta päriselt teelt kõrwale sattunud, kuigi ilm hea oli. Aga selles olewat tema uued Diseli mootorid süüdlased".

"Noh, ja mis? Lähinesite temale?" küsis Portson.

"Ei, kuid ta teatas signalidega wäga lahtelt kõik, kust ta tulnud, kuhu läheb ja mis tal koormats on? Ta hais meelitas mind ligi ja ma sõitsin kaks päewa ta kannul".

"Minult kaks päewa! Siis ei ole teil midagi iseäralist kurta", torises Maddinhem wihaselt.

"Ma ei kurdagi. Kui see laew heaks arwas midagi warjata, siis oli see tema oma asi. Ma sõitsin tema kannul ja tal oli waba woli Põhjameres nii palju suitsu ajada kui tahtis. Ma arwastin, et ta mul heaks sõõdaks on . . ."

"Ja oli ta teil sõõdaks?" küsis Legg

"Ei olnud juhtumist. Kui pimedaks läks, sõitis ta lahe sopp, peaaegu üsna ranna äärde".

"Ilma et tulest põlema oleks pannud?" küsis Maddinhem.

"Jah", ütles Wintshmor. "Kuid see ei teinud mind rahutuks, sest et üsna tema kannul sõitsin. Lahes püüti parajaste kala. Ja meie jattusime just lest kohalikka laewu. Minu kallale tormas üks wäike paat ja üsna noor hääl küsis, mis me teeme? Ma wastasin temale sõinal, sain aga noomida, et parajaste weepinnale terfawa "kala" ära hirmutanud olime. Siis liikusime kõik koos edasi, kus juba sõjalaewa aurupaat oli. "Dnu Newt", keda ma walwastin, wastas jelle aurupaadi juhataja küsimuse peale, et ilm halb olnud ja masinad rikke läinud, kuid kõik olid nii libedaste "kala" püüdmisega ametis, et tale õeldi, et ta wõimalikult ruttu siit ära lähets. Bealegi oli aurupaat nii sõjaka wälimusega, et parem oli kaugemale minna, mis me mõlemad ka tegime — "Dnu Newt" ja mina. Kohe meie järele käisid, ei tea mis pärast, kaks pauku, mis pimeduses nii kardetawad. "Dnu Newt" pani omal kohe kõik tuled põlema ja ei tüütanud mind kordagi enam õõ jooksul".

"Noh, ja mis edasi?" küsis Portson.

"Jah, ei midagi rohkem", wastas Wintshmor. "Dnu Newt" läks paar sõlme ees, suitsu tehes ja oma masinatega nohistades; minu "Ethel" järgnes tema kannul, mina aga sõin wõidleiba ja riülpastin teed peale. Enne weel kui täieste pimedaks läks, märkastin ma kwakeri Sharroti juhatusel all sõitwat "Kordelibi" ja, temale seletades, milles asi seisab, jättsin "Dnu Newt" tema hoole alla. Sealjuures andsin ma temale kõik uuemad juhatused, teate: "maksusel olewat politikalist wahetorda ei mingil kombel hädaohuse saata," "taktikalijelt talitada", "ettewaatlik olla" j. n. e. Ühe sõnaga, ma andsin "Dnu Newt" Sharrotile käest kätte, ise aga pöö-

1) Oswald Kruus. 2) Elmar Sööt. 3) Karl Abelow. 4) Woldemar Schmidt. Jõhwiist. Tegewas sõjawäes.

rasin tagasi "kala" püüdma. Aga nüüd tahan ma pisut tulduda, herrad! Kümne minuti pärast olen ma jälle jalul. Teie ju mõistate mind! Kümne nädala kohta on see mu esimene mõistlik kõhutäis, sellepärast ma wabandust ei palugi.

"Sharroti käest sain mina "Dnu Newt", ütles Portson,

"temal oli waja oma asja pärast rutata".

"Noh, ja mis? Lähinesite wiimaks temale?" küsis Maddinhem.

"Ei. Ma sain just eeskirja "asja seisukorda mitte hül-

lemaks ajada", "taktikalijelt ja järeleandlikult talitada, kõrgemate huwide pärast".

"Teid määrati eritisele selle laewa järele walwama?" küsis Maddinhem.

"Mii muu seas!" ütles Portson. "Mul oli waja piki kanali sõita, ja ma sõitsin "Dnu Newt" kannul. Niisama nagu Wintshmor ei lastnud ma teda filmist, kuni laiale merele jõudsim".

"Rääkisite temaga midagi?"

"Sõnagi; laew sõitis wahetpidamata".

"Räigite midagi?"

"Kõige wähematki. Kanalit mööda liikudes ei näinud ma midagi lahtlast, merele jõudes jätsin ma ta teie merewäe peawalitsuselt j. adud juhatusel mööda maha".

Legg nokutas pead, kinnitades.

"Aga kust teie ta kätte saite, Maddinhem?" küsis Portson.

"Ta sõitis Jiri kanalit mööda põhja poole, halba haisu laiali laotades nagu mõni automobili-logast. Sel hommikul ei olnud ma weel einetki hamba alla saanud, minu kott nii kui ka neli abilist olid kõik merehaiged".

"Wõin seda kokkujuhatumist omale ette kujutada", naeratas Legg.

"Ma andsin temale signali: "seisa paigal", jattas Maddinhem edasi. "Ta oli oma paberid enne juba walmis seadnud, kui ma laewalaele astusin. No jah, näete, minule oli see harjumata asi ja, wõib olla, et ma küllalt wiisakas ei olnud, sest et ma sõõmata olin".

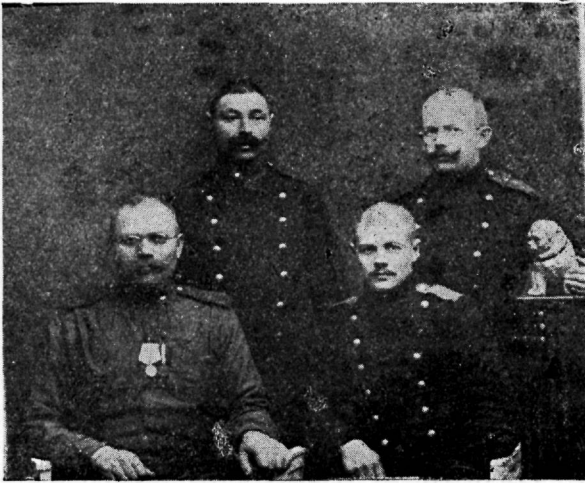
"Tema teatas, et Maddinhem sõimates nagu woorimees laewalaele astunud", seletas Legg.

"Ei midagi sellesarnast. Waat' kuidas asi oli. Ma küsisin tema käest, kuhu ta sõõdab? Mulle wastati: "Antigose".

"Sei, Wintshmor! Ärgate üles!" ütles Portson, kui nägi, et see tooli peal edasi-tagasi kõikus.

"Ma . . . ma ei maga", wastas noormees, "ma kuulsin wiimase kui sõna . . ."

"Minu tähenduse peale, et see õige Antigo kurfs ei ole, wastati mulle, et nad halwa ilma pärast ja uute masinatega katseid tehes teelt ära sattunud".

Jstuvad: M. Kadakas, haiguse pärast teenistusest wabastatud ja D. Berg. Seisawad: P. Egorow ja W. Lents. Wiimased kolm tegewas sõjawäes.

„Sedasama, mis mullegi,“ tähendas Wintshmor poolniselt.

„Ma küüsin, mis tal koormaks on. Mulle wastati, et wiiskümmend tuhat plekndõu nastaga uute Diseli mootorite jaoks, et Antigosse jõuda; kiwisõbed aga wõtnud nad ballastiks peale. Tagasiteel wõtwat nad kookufepähkli koorma peale.“

„Siis küüsin ma laewaomanikult, kui suureks lolliks ta mind õige peab, ja panin tale ette, seltsis sadamasse sõita, et seal seisutorra üle otjusele jõuda. Selle peale wastas ta, et tal paberid korras on. Minul aga woli ei olewat politikalist wahelorda keeruliseks ajada.“

„Ma ei tee seda mitte sõbu pärast, waid kohuse junnil,“ wastasin mina.

„Aga kui ma teie nõudmist ei täida?“ küüsin ta.

„Siis lasen ma teie laewa põhja,“ wastasin mina.

„Ta ei hatanud enam wastu waidlema, teades, et ma oma tegude eest wastutama pean. Selle peale küüsin ma teda kaks sõlme mu ees sõita, ja ei mitte ühest äärest teise luidata, wastatel korral oleksin ma junnitud kõwedaib abi nõusi tarwitusele wõtma. Nõnda ma ta la sadamasse tõin, kus teie, mister Tegg, merewäe peawalitsuse ehitajaks olite.“

„Jah,“ notutas see peaga, „mul on see au.“

„Ma mõtleksin et saan selle teo eest tänu, aga nemad wõtsid ja andsid mind sõjakohtu alla,“ jattas Waddinhem.

„Minult lihtne uurimine oli,“ seletas Tegg wahela.

„Mis uurimine! Päris kohus!“ jonnis Waddinhem. „Nad päwisid mu käest kudas ja mil kombel ma õnnetu erapooletut laewa tükitanud ja käisid minuga kui kurjategijaga ümber. Waat' mis tähendab isamaad teenida katjuda.“

„Noh, lugu pole nii hull,“ rahustas Tegg. „Erappooletu paberid olid kordas ja meie widime, wabandust paludes, ta wabaks lastma. Waja oli politikalist wahelorda filmas pidada.“

„Aga minul oli ometi tuline digus! Mis on minul teie politikaga tegemist,“ waimles Waddinhem wastu.

„Meie pidime selle nafta-hulguse teatud põhjustel lahti lastma,“ ütles Tegg, „kuid edasi oli juba Waddinhemi asi waadata, et laew nimelt Antigosse lähets, aga mitte mujale.“

„Ja mina ruttasin seda tegema,“ hakkas Waddinhem jutustama.

„Kui lahtisele merele jõudsite, sõitsin ma tema ette ja tüüriksin siis tema kõrde. Sel korral olin ma tubliste sõdnud ja mul oli nõu, et ma ennast ei wihasta.“ „Wabandage,“ küüsin mina, „aga teie lähete wiist Antigosse?“ „Dnu Newti“ kapten kinnitas seda, kuid näis kohmetusesje

jattuwat. „Subage tähendada, et see tee sinna ei wiij,“ ütlesin ma wiisakalt. „Ma teen odawa nastaga katseid, kudas minu masinad sellega töötawad,“ wastati mulle. „Õnnestawad katjed hästi, siis sõidan ma Antigosse; aga selleks lähel aega; waja masinaid uue kütaine kohaselt korraldada.“ — „Süwa,“ wastasin mina, „olen walmis teid teenima, kui tarwis on.“ Kas ei olnud ma ütlemata wiisakas?“

Portjon notutas nõus olles pead.

„Õhtul ei pannud ta tulefi põlema ja pörkasin peaaegu tema wastu, mis üle jälle wiisakalt ja agaralt wabandada palusin. Wahepeal langes barometer ja õõ oli jalk. Kudas ma seda laewa ja kõdi tema tempusi wiikasin!“

„Araneetud olgu kõit erapooletud!“ hüüdis Portjon. Kõit kõid klaasid kottu, ja Waddinhem jattas edasi:

„Tõuõis torm, ja laew, mille järele ma walwasin, kadus udu sisse, mis patš kui müür. Kui udu lahtus, jaime ta kätte, aga nüüd kihutas ta täiel aurul põhja asemel lõuna poole. Sel õõjel jaime ta meie töötada, et naht märg, aga fiiski jaime endid ta kannul hoida. Ta hakkas signalisi andma, kuid need olid segased, ja meil tuli lähineda, et neist aru saada. Ta teatas, et ta halwa ilma pärast teelt ära jattunud ja oma katjed nastaga järele jätma peab. Ma awaldasin silgawat kahetsust ja elawat hurwitust katsete tagajärgede kohta. Terwel õõl ei heitnud ma magama ja andsin hommikul walwamise „Dnu Newti“ järele oma abilise kätte, kes teda lõunani filmist ei lastnud. Arwatamaste oli ta selle jahtimisega hea wati meie käest saanud. Ta kihutas, mis wõdis, äkki aga tegi käänatu Harri saare poole. Siin pidime juft kannul sõitma, sest et randa ei tundnud, kuni ta meile päris ootamata korraga Dubl-Ritši lähel antruse heitis, kus küll täielikult waitne oli, kuid waheruumi. Ma küüsin: „Mis on juhtunud?“ Mulle wastati, et masinad tuliseks on aetud, mille peale ma seni oodata lubasin, kuni nad jattuwad. Ta jaatis mu pürgusse.“

„Ega te seal ta kuigi kaugel polnud, kui õõjel Dubl-Ritši lähese jattusite,“ tähendas Portjon.

„Sedasama ma isegi arwasin. Koht oli weeluste paatide jaoks waga mõnus ja mul tuli nagu hobusel tfrkuses selle paari wakamaa laiuse wee peal keerutada, iga filmapill millegi otja pörgata kartes Nõnda läts õõ möõda, hommikul aga sõitis „Dnu Newt“ sammum künne kauguselt meieft möõda, mulle kaptenifillalt hüüdes: „Teie arwate, et isamaalifelt talitate, aga päriõelt...“ lõppu ma ei kuulnud. See kord hoidis ta põhja-sõhti, mina aga, kui kõhu olin kääs sõõnud ja figari ära suitõetanud, tüüriksin uueste tema kõrwa ja küüsin, kuhu ta nüüd sõidab? Kuna ma wastufeta jään, lastsin ta pisut ette sõita ja toõjutasin jällegi terwe õõ tema kannul, kuna ta Jiri kanalif edasi ja tagasi tuiskas, mis waga igaw oli. Reede hommikul andis ta signali: „Masinad rikkes. Antigo-kurs maha jätõud.“ Ta sõitis Kloonii ja jäi Breeidi sadamasse seisma. Muudugi teada, et seal parandada ei saa. Mina asusin tema kõrwa ja lastsin peale seda, kui sõõnud olin, waatama, kudas tema masinatõega lugu on. Diseli sistemiga olen ma wahel tuttaw, aga minu inshenec ütles, et neid wiist tubliste haamritega taõitud, — nii purud õlewat nad. Terwe oma nafta õlid nad kroonule maha müüõnud, ja seda laaditi parajaste wälja, kui ma laewale astusin. Minu asi oli lõpetatud ja ma taõtsin juba oma laewa peale tagasi põõrata, kuid seal tuli teener ja palus mind kapteni kajutifisse, kes mind nõha soõmawat. Ta lamas woodis, waipadesje mähitud, filmad punasõed, päris haige ja jõuetu. „Mäete, Waddinhem“, ütles ta, „ma annan ennaft alla.“ Ta seletas, et ta kõige ägedama kopsupõletiku käes maas õlewat ja palus, et teda Inglistmaale lastats, kus tema oma arõt teda wõits rawitõseda. Ma wastasin, et praeguse sõjaaja pärast selle peale mõõtdõdagi pole. Ta ei taõtnud selleft aru saada, otõekui õleks sõõda tema meeleft naljaafi. Ta kartis waga furma, ajas ennaft istufile ja hakkas mind noõmima, mind mõõrtõsufaks nimetades. Ma wastasin, et ainult oma kohuõt olen täitõnud. Mul oli käõf, järele walwata, et ta Antigosse sõidats; ei sõõtnud ta aga sinna ja müüs oma nafta meile, siis oli minu illesanne täidõdetud. Kas ei õlnud mul digus? „Noh, siis on minu jaoks kõit lõpetatud,“ ütles ta; „fiit igawõseft kõõkõft ma õmale juba arõsti ei leia. Ma arwasin,

et te minuga inimlikult ümber käite, kui alla annan. „Kuid siin pole allaandmisest juttugi,“ wastasin mina. Noh, oleks ta sõjas haawatud waenlane, ma oleksin wõinud ta kuhugile wiia, kas wõi Londonisse, kuna ta aga — erapooletu oli — siis oli wõimata seda teha. Ta hakkas mulle seletama, et ta — rikas on, üle miljoni worandust, ja testamendi tahab teha, kuni weel jõudu on.

„Nii mitmedki on praegu samasuguses seisukorras, ainult selle wahega, — et nad nii rikkad ei ole,“ wastasin mina.

Siis hakkas ta ligimese armastusest kõnelema.

„Kui te mind siia jätate, Maddinhem,“ ütles ta, „siis mõistate mind surma, niisama hea kui pooksite mind üles.“

„Olge mõistlik,“ tähendasin ma temale, „aga kui teie oma nafta sinna olete wiinud, kuhu soowisite, oleksite hulga inimesi surma mõistnud.“

„No ma ei teinud ju seda! See ometi peaks natuke mu kasuks kõnelema?“

„See ei läinud teil õnneks, ja seal ei olnud teil midagi parata. Ärge unustage, et praegu sõda on, kõigi tema tagajärgedega. Ma täidan oma kohust, ja minu südametunnistus on puhas.“

„Tähendab, ma olen täieste hukatusse pühendatud,“ ütles ta;

„See on — teie asi,“ wastasin ma ja astusin kohe kajutist välja. „Sumalaga!“

„Noh, ja mis?“ küsis Wintshmor liihikese waitoleku järele.

„Ta suri. Teisel hommikul oli lipp tema laewal pooles mastis.“

Uueste tellis waitus.

Cemalt lähines Henri naeratades.

„Miks ei tahtnud te temale erasjas abiks olla?“ küsis Portson, toolilt tõustes.

„Sest et ma eraiht ei olnud. Kolm ööd olin ma kaptenisillal mööda saatnud, ja,“ Maddinhem waatas oma uuri, „homme selsamal ajal olen jälle seal. On minu automobil siin, Henri?“

„Jah, ser.“

„Tulete minuga, Portson?“ küsis Maddinhem, kübarat wõttes.

„Ei, ma pean ju Southamptoni sõitma. Minu mehed on wist seal.“

„Noh, aga mina wõin teid saata, Maddinhem, kui soowite,“ ütles Legg.

„Tänan. Wiimane klaas enne teele minekut? Olgu araneetud kõik need erapooletud isandad!“

Nad jõid oma klaasid tühjaks ja astusid läbi saali, kus muusika lõbusalt mängis, utse poole.

Rasakad Galitsjas.

Mitte ainuiski kinnituse felt ei kinnita toimetajaid õnnetute juhtumiste vastu.

Ülepea käiwad ajatirjanikud wahel, aga „istuwad“ seda rohkem.

Tähtis linn — kilulinn.

Uga kili ei ole.

Käimetegi järele pead kaks nädalat Kalarannas walwama.

Taksid on:

Uga hinda wõetakse üle takside.

Nõutakse takside ärataotamiist, sest et kaupmehed ja lihunikud taksiid ei hooliwa.

Kentjakad mehed, nad, sest järelikult:

Tuleks ka hobusewargust nuhtlew seadus ära kaotada.

Hobusewargad seadusest ju ei hooli.

Warastawad ikka!

Kinetel or.

Suur maa ja wäike linn.

(Kattendid reisi ja päewaraamatust.)

Suur maa, kuid arusaajaid inimesi wahel.

Baremad inimesed on põhja poole ära peidetud.

Kalju linnasi.

Kuid külasti sada korda rohkem.

Uga linnadest waejemad on külad sadatuhat korda.

Nahwuslike joogi nimetaks on:

„Denaturat!“

Käid teesi ei ole...

Peale tee Siberisse!

Elawa kauba pealadu:

„Dbesja!“

Kõige magusam punkt:

„Kiiw!“

Kõige hädaohtlikum amet:

„Toimetajaks olla!“

Tähtis pimedate ööde puhul.

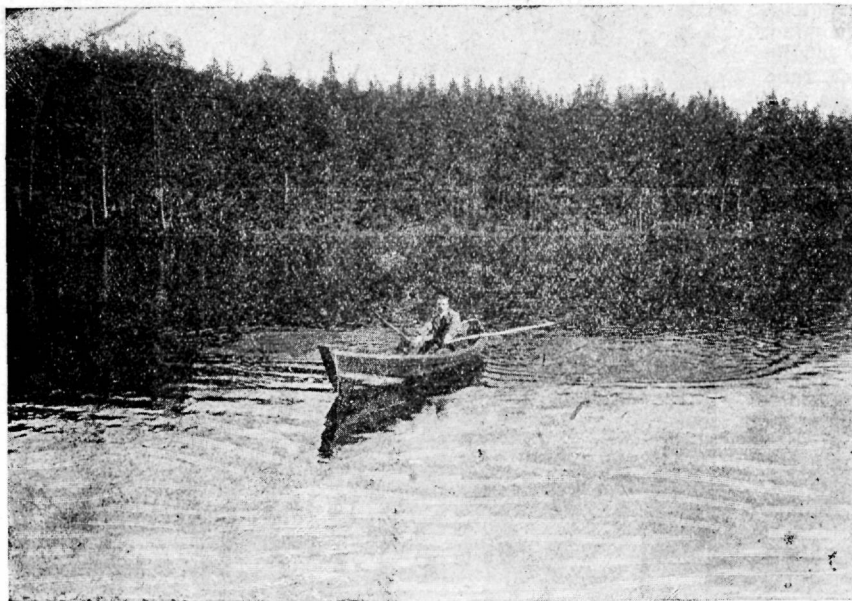
Kuiwad galwanielemendid

Spetus, kudas kodusel wiisil mitmesuguseid kuiwi bata-reiwi taskulampide, elektrikelade j. n. e. jaoks walmistada. 7 pildiga. Hind 30 kop.

Saada igast raamatukauplusest.

Pealadu

„Seadus“,
Tallinnas.

Järwel.

Mõnda Inglise rahwa elust.

II.

Oma riigielu edenemise, oma rikkuse, oma wabaduse, tööstuse ja kaubanduse hülgawa seisukorra eest wõlgnewad inglased tänu ainult sellele, et nende riik leß merest seisab ja maapõues rohkeste warandust leidub. Meri kaitseb wanal ajal nende saart naabrite eest ja wähem kui teised riigid on ta waenlaste kallale tungimiste all kannatada saanud. Sellepärast arenes Inglise rahwas iseseiswalt, peaaegu täielikult wäljaspool wõõraid mõjusi, ja tema elu omandas hoopis omalaadi iseloomu. Maa loodus hõlbustas rahwa kiiret edenemist. Inglismaa mäed sisaldawad külluses rauda, tina ja teisi mineraalid, kiwisüüt leidub üle terve maa rikkalikult lademetes. Kiwisüüt ja raud on Inglismaa wägewuse peatugedeks ja nende kahe minerali najal on kaubandus ja tööstus ta nii suurepäraliselt edenenu. Kõige wanem Inglismaa sõdaewandustest, kus juba XIII aastajal töötati, on Newcastle (loe Njuteßl) oma. Selle sõdaewanduse lähedal mere ääres seisab nüüd üks suurematest Inglismaa linnadest Newcastle ehk „kiwisõde linn,“ sest et siit raudtee rongid üle terve Inglismaa igalepoole kiwisüüsa weawad, Newcastle sadamast aga igapäew sadanded kiwisüütega täidetud laewad igasse maailma osasse wälja sõidawad.

Rahwahariduse eest hoolitsewad Inglismaal jeltsfond ja walitsus mõlemad. Iseäranis kiirelt hakkas haridus edenema, kui 1891. aastal mõnda aasta waremalt juba junduslikuks määratud algharidus maksutaks kuulutati. See 1891. aasta seadus ütleb, et „kõigil wanematel Inglismaal õigus on oma lastele maksuta algharidust saada. Peale selle on ta kõik raamatud ja muud koolitarwitused täieste maksuta.“

Praegusel ajal on kaks kolmandikku kõigist alguskoolidest Inglismaal maksuta, ja ainult üks kolmandik hoopis wäike maksuga. Aga isegi rahwa alamad kihid piüüawad, kui wähegi jõudu jatkub, oma lapsi wiimastesse saata, sest et inglased, nagu juba eelmises numbris tähendamine, midagi, olgu see mis tahes, tasuta vastu wõtta ei taha.

Et noored inimesed, niihästi noored mehed kui ka neiud, oma haridust, kui soowiwad, peale alguskooli lõpetamist edasi wõiwad jatkata, selleks on igalpool üle riigi õhtused kursused asutatud, kus seni saadud haridust mitte ainult

laiendada ei wõi, waid ka mõnda sugu-jeid eriteadmisi wõib omandada: aiatöö, mesilastepidamise, põllutöö j. n. e. kursused.

Peale selle on üle terve Inglismaa tehnikalise hariduse kursused laiali lagunenud, ja palju-palju on Inglismaal mitmesuguseid asutusi, kus iga soowija oma teadmisi laiendada ja mõistust teritada wõib.

Londonis ühinda on terwelt kaks-teist n. n. politehnikumi, mis aga harilikudest sellenimelistest õpeasutustest märkja lahku lähewad. Kuigi nad õpeasutused on, on nende eeskawa palju laiem ja nende eesmärgiks on teismise rahwallassi nooremale soole wõimalust anda raha edasiõppimiseks muretseada, aega lõbusalt mööda saata ja tööst puhata. Nad täiendawad alguskooli lõpetajate haridust ja annawad täiskaswanutele wõimaluse ülikooli eksami ära teha. Ihtud, kes ihes wõi teises asutuses ei tööta, õpiwad päewaajal, töölistes, ametnikud, poesellid j. n. e. aga õhtuti.

Londoni politehnikumis wõib ülepea kõike õppida, peale puhta teaduse õpetatse siin kõiksugu käsitööd kofatunstiga alustades, hobuseraua alla lõõmisega lõpetades. Ihes klassis õpiwad poisid rehendamist, teises tiitarlaped õmblemist ja juurdelõikamist; kolmandamas harjutawad endid täheladujad, neljandas weewärgi lufusepad j. n. e.

Politehnikumis on keemia laboratorium, füüsika kabinet, raamatukogu, turnimise saal, kontserdiisaal j. n. e.

Londoni politehnikumites, kus liikmemaks 5—6 rubla aastas, oli enne sõda alati 50—70,000 inimest õppimas. Nendest polnud paljud waremalt weel kusilgi koolis käinud, aga siin politehnikumis õppisid nad nii hea hoolega, et ülikooli eksami ära wõisid anda.

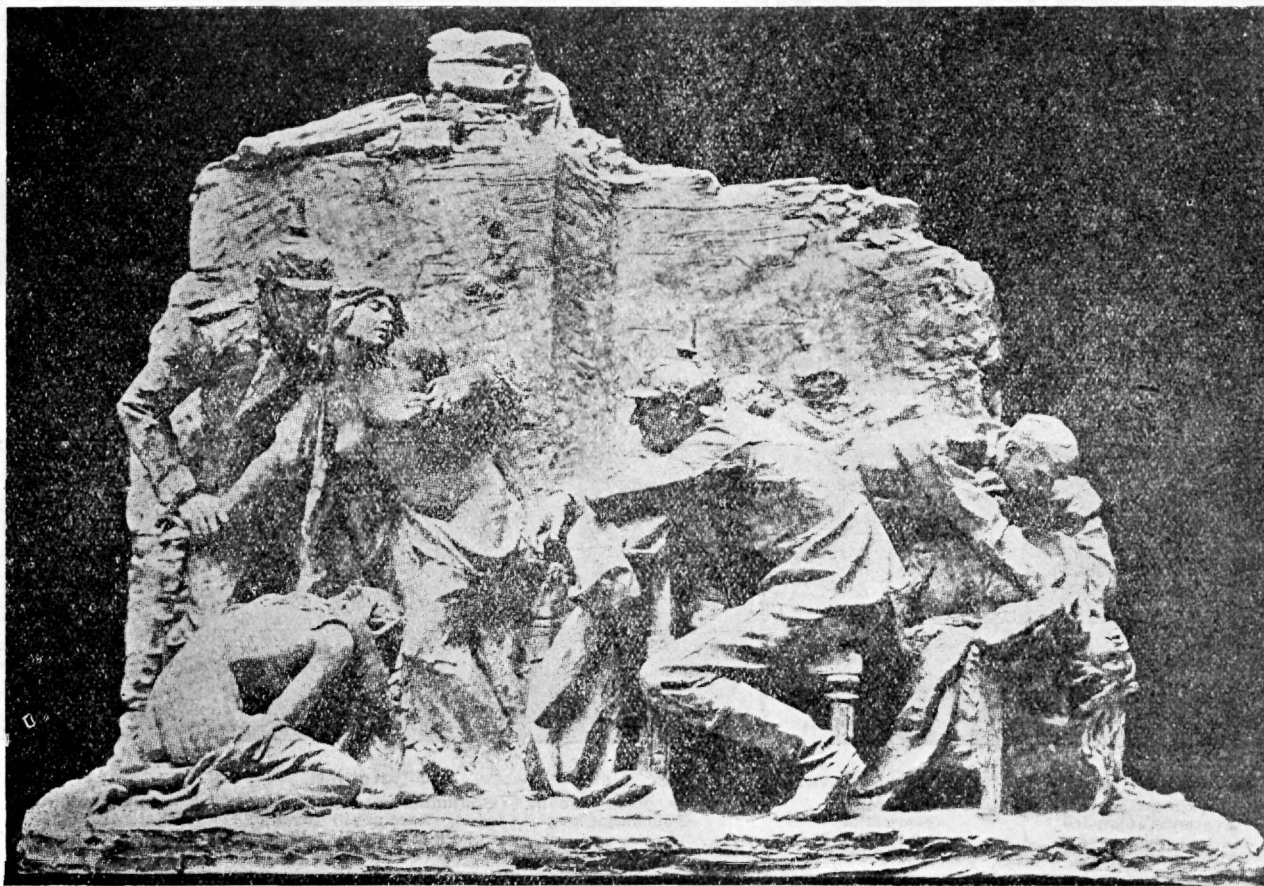
Kuid waatame nüüd ka Shoti- ja Trimaad.

Shotimaa all on Suur-Britannia saare põhjapoolne osa, kuid see maa on mägedemaa ja rahwa elukombed ja iseloom siin hoopis teistjuga kui ülejäänud Inglismaal. Nende kahe rahwa wahel oli endistel aegadel äge, kestem wõitlus käimas ja palju werd walati mõlemist poolt, kuni shotlased wiimaks, XVII aastajal, inglastega rahulepingu tegid ja Inglise kuningaga alla heitsid. Siiski peab tähendama, et ka praegu weel suurt sõprust nende kahe rahwa wahel ei ole, kõigepealt juba sellepärast, et nende iseloomud järsku lahku lähewad. Shotlased on palju elawamad, kõneohtramad ja lahkemad kui inglased, neil pole märkigi sellest külmusest ja eneseuhkusest, mis inglase harilikult tundemärgiks. Ja, nagu illestime, on ka Shotimaa loodus hoopis teine. Ta on ileni mägedega kaetud, ja kuigi need mäed just kõrged ei ole, on nad jeda ligipääsematad ja täis kiviaid lõhestikla. Mühijedes weerewad mäeõdekesed orgudesse, sügawaid kristall-selgeid järweid tekitab. Iseäranis kareda iseloomuga on Shotimaa põhjapoolne rand. Siin hõljub kaljude tippudel ja orgude kohal alaliselt hall udu. Mühijedes ja walgest mahust kibrutades paislawad merelained wastu tühje kaljusi, mägede wahel aga on lõpmatad kiwide-wäljad wõi jälle sood, ja penikormate laugusel ei leidu siin ainuetteki elumaja.

Shotimaa lõunapoolses osas on kliima märkja pehmem ja elanikud wõiwad siin põllutööd teha, aga ka ainult shotlaste töökuse ja agaruse tõttu on siin põllutöö õitswale järjele tõusnud.

Shotimaa randade ääres on hull saaresti. Mõned nendest on puhta kaljusaared, kus elufemine wõimata, teiste peal elawad jälle kalamehed.

Ra suured ja ilusad linnad on Shotimaa olemas, näit.: Edinburg, endine Shoti kuningriigi pealinn, ja Glasgow, juur wabrikulinn, mille alla laewad kõigist ilma kaartest käiwad

„Kultuufandjad“. S. Swirskaja raidkuju.

Jirimaa d nimetatakse sagedaste ka „rohelisteks Eri- ni saareks“, kuid selle nime ei ole ta mitte oma metsade rohelisusest saanud, metši on seal ülepea wähe, waid sellest imeilusast wärskuselt, mis tema toredateit heinamaadelt, wäljadelt ja isegi kartulipõldutelt wastu peegelneb. Ka määratud sood on enamaste kõit ilusa roheliise sambлага laetud. Kliima on niiske, udud sagedad, wihmast kogune- wad sood wett täis ja ujutawad siis wäljad üle, sagedaste ka elumajad. Nende soode kuiwatamine annaks veel palju põllumaad juurde, ja ülepea on see maa oma pehme niiske kliimaga otse põllutööks loodud, aga praegusel korraldusel Jirimaa põllud just suurt saaki ei anna. Pea sisetuleku allikaks on talupoegadel sea kaswatus. Tuhande aasta eest oli Jirimaa, teiste Kesk-Euroopa riikidega wõrreldes, õitsew kulturariit, nüüd aga on ta nendest kaugele maha jäänud. Isegi kalapiiul annab, Inglis- ja Shotimaaga wõrreldes, tähtsusetu sisetulekut. Tähendustikas on ka rahwaarwu kahenemine Jirimaal. 8 miljoni elaniku asemel, mis tal 19. aastaja algul oli, on seal nüüd kõigest 4 miljoni. Põhjus seisab siin, kahjuts, inglastes: mida rohkem Inglise wõim kaswab, seda rohkem kahaneb iirlaste arm. Inglise wõitfid peaaegu kõik nende maa ära ja ainult rentnikudena wõisid endised peremehed oma põldusi harida.

Inglasteft rõhutult hakkasid iirlased tuhandetena Ame- rikasse wälja rändama. Gulga aastaid wõitlewad nad juba, et neile omawalitsus — home-rule, millest ka Eesti lehtedes wiimastel aastatel nii palju juttu oli — antaks. Seni aga asjata.

—gis.

Cesti sõjameeste kirjad.

15. oktoobri õhtul.

Armsad ja kallid kodumaalased. Tuhat tänu Teile soojade riiete saatmise eest, täna sain nad kätte. Teile wõite ehk ainult ettekujutada, kui mõnus on sissihilpude asemele soe ihukate, aga mina tean. Herra külm kintis mulle juba nii- suguse toreda kiinuwat lõha, et paremat ei wõi tahtagi. Nagu ma Teile kirjutasin, wahetati meid 6. ja 7. wahel liini pealt ära. Käisime pikuti liini, mitte wäga kaugel liinist, kaks ööd ja üks päew, siis alles jäime kuskil küla taga põllule puhkusele. Teile wõite isegi ette kujutada seda puhkust, mis lageda wälja peal wõib olla, ilma et seda kirjeldaksin. Kui hambad üleliiga lõhku hakkasid lööma, siis wõrdlesin minewa aastast elu selle aasta omaga, oi, mis- sugune wähe. Sel ajal, kui meie nõnda puhkasime, oli illemus oisufele jõudnud, et meie mõneks päewaks ilka sija kanti peatama peame jääma. Anti küll kasarmud maa sisse ehitada. Kolm ööd- päewa järgimööda olime nagu sipelgad ehituse kallal töös, ja Teile peats nägema, mis suguse linna hulka käsa kolme öö- päewa jooksul üles ehitab.

Sirged uulitsad kiwaga filutatud, ääred mätastega pandud ja kuused istutatud. Täewataat oli minewal ööl kauni korra walget riputanud, ja hominikul oli päris ittemata tore meie asukohta waadata. Sisemine ehitus on palju lihtsam, kui wälkine, nagu see igas asjas ja igalpool nõnda on. Woodi aset täidab sületäis kuuse otsti ja sooja annab meile ker- fega ahi, mis täna walmis sai.

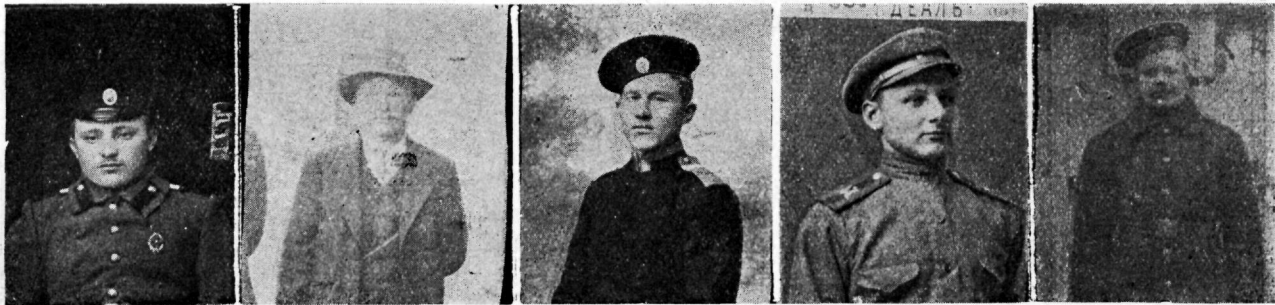
Elmar Sulg.
Tegewas sõjaväes.

Ernst Erm.
Tegewas sõjaväes.

August Abrams.
Tegewas sõjaväes.

Artadi Paulus.
Tegewas sõjaväes.

Peeter Arm,
W. Bändraht.
Sõjaväljal.

Aleksander Labo,
kooliõpetaja Saaremaast.
Tegewas sõjaväes.

Aleksander Pärnit,
Tudolinnaast.
Sõjaväljal.

Jüri Wahi,
alamohw. Wiru-Jatobist.
Sõjaväljal.

D. Jakobson,
Tallinnaast. Tegewas sõja-
väes. Automobili komand.

Aleksander Normat,
Viissi w.
Sõjaväestiku.

Eila õffel oli see ühes suitsuga, aga täna õffel juba ilma suitsuta. Täna õffel mõtlen paari kuu kohta esimest korda lahti võetud jalgadega magada. Kõik oleks kena, kui mitte see puudus end tunda ei annaks. Aga, tont teab, kuft need supiteetjad selle wee välja võtavad, neil näeb teda kaunis laialt käes olevat. Hommikuks west, lõunaks west ja õhtuks west.

Minewal õhtul kui soojas suitsutares magama heitsin, mõtlesin: nüüd saab üle hulga aja jälle üks kord rahulikult puhata, aga võtta näpust. Sumadanide kiinumine ja lõhmine, piisfide raggin, see viimase aja muusika tuli nii elawalt ette, et unest juurt juttugi ei võinud olla. Hommikul tundsin end roidunud olevat. Täna päewa meelitasin Wene poisi käest ühe küünla otsa 10 kopi u eest, nüüd kirjutan selle walgusel seda kirja, saab näha ehk magan see õõ rahulikult, eila sai kõik kohad läbi jookstud, täna ei ole enam kuhugi — aga kes teab. Jah, september käis kaunis kõwaste nerwide pihta, kui elu on, saab mäletada seda kuud. Ja ülesanne, mis meie divisjonil täita oli, oli kaunis raske. Nimelt teiste wäe osade taganemise kaitsemine ja warjamine, sealjuures ise iga päew lahingus olles ja taganedes. Peaaegu iga päew läks nii mööda: hommiku waike, pärastlõunat pragin lahti ja, kui wähe pimedaks läks, katju et sääred saad teha. Seifime alatafa nagu hobuseraua sees ja igal oli arwamine, et sellest nõiarõngast välja ei pääsegi, aga wiimaks ometegi läks see forda.

See kõik, mida ma siin kirjutan, on ainult wälke joon sellest elust, mida sõjalinil üle tuleb elada. Küünla ots hakkab lõppema ja, enne kui ta lõpeb, on tarwis weel rahutumaid üürilisi korterist välja tõsta, homme katjun edasi kirjutada.

Täna 16. oktoobil. Õffel sadas hea kord lund weel juure, nõnda et päris kena selgutee siin kantis välja näeb. Hommikul läksid 13. ja 14. wwood kolmeks päewaks välja karauli aga teine wwood, kuhu ma uue jaotuse järele olen arwatud, jäi kodu. Noored aeti õppusele, aga wanemad mehed kaewu kaewama. Täna hommikul leidisin kotikese sees umbes naela osa soola maast, jällegi ühe õnnetus, aga teise õnn. Praegu on lõuna aeg ja lõuna söödud.

Sain Birki käest kirja. Ütle tänu temale selle eest.

Aga noh, kat-nibud saab ikka läbi ka. Nagu kuulda, on meile lõunamaa küljes tööd juure tulnud, kuid selle kõigea toime wiimaks saame, on teadmata. Mul on tore Satja juntru kiwer praegu olemas, teda ma piisfiteguga kaitsekaawist välja tõstsin, jaadaks heameelega kodu mälestuseks, aga kahju, et see wõimalik ei ole. Mul oleks, nagu ma arwan, paras aeg kodu minna. Men mitu head hinge ära võtnud, aga wiist tuleb weelgi mõnel jöögijä ära võtta. Saadetuse eest awalban weelgi sulle, wenna, tänu. Oled wõinud järgi ja aluspütsid jaatmata jätta ja nende asemel paar labatindaid jaata, sest peju wahetada on kahjulik: üürilisi kogub puhaste korterisse palju rohkem, kui musta. Kui midagi juhtub, küll kirjutan jälle.

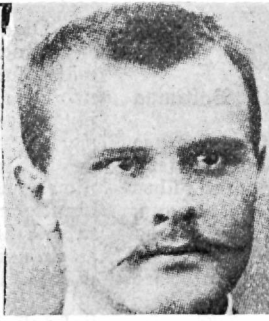
Wend Mart.

Dskar Sander,
Duurmanni w. 6. juulil
Saksa wangi langenud.

Karl Batmann.
A. Põltsamaa w. 3. juulil
teadmata kadunud.

A. Leppik,
Wiljandist.
Hospitalis.

Rüstaw Rosenwald,
Rägewere w. Jalas
külmanud. Haigemajas.

Hans Kanter,
Kauist. 18. augustil
Saksa wangi langenud.

Eduard Lindpur,
Kella w. Saiguse parafil
wäeteenist. wabastatud.

Walter Lindpur,
Kella w.
Eõjalewastitus.

Gustaw Käsperi,
Tallinnast. Haawatud.
Segewas sõjawäes.

Peeter Mälf,
Tilsandist.
Teadmata kadunud.

Arnold Kolm,
Kuresaarest.
Eõjawäljal.

Jaan Siigur,
Aulu w. 23. juunil Saksa
wangi langenud.

Mihkel Siigur,
Aulu w. Sakslaste wastu
wõideldes haawatud.

Mihkel Jantson.
Nowembrituul Saksa
wangi langenud.

Heinrich Jantson.
Segewas sõjawäes

August Normat,
Püüsi w. 3 kuud
teated puuduwad.

Peeter Sulg,
Karkii w. 6. now. 1914
Saksa wangi langenud.

Rudolf Kiisel,
Tallinnast.
Teadmata kadunud.

Ludwig Janter,
Loksalt. W.-Jaap. sõjas
oln. Wäeteen. wabastatud.

Jaan Jürgenfon,
Pärnuist. 17. sept. haawat.
rinnust ja põrutatud.

Eduard Amer,
Sudolinnast. Rinnust
haawatud sõjawäljal.

Diogenes.*)

Meie polkus on 8 eestlast, ühtekokku aga 19 Baltimaa meest, kelledega meie alati sellisime.

Mida võimalikum see meil on, seda rohkem kogume meie endid ühe tule äärde, ja mida suurem seltskond, seda lõbusamine läheb aeg. Siia keedame enamaste alati ühes katlas, ja katlaks on meil mõni wana weepang, pesuwann, või mõnikord koguni niisugune riist, mida siin nimet da häbenen.

Mis aga kusagilt kellegile rutem peosse juhtub, see weetakse jalapealt tulele ja toidu valmistamine algab, mis meie käes iseäranis ruttu korda läheb:

Üks läheb kartulaid ostma, teine leiab kuskilt paar pead kapsaid, kolmas toob wett, neljas teeb tule alla, viies aitab niisama ligi, kuni teised nii kaua meie hobuste järele waatawad ja nende eest hoolt kannawad. Lihast ei olegi sõjawäljal nii puudus, sest sõjapõgenejad jätawad kõik oma liituma ja liikumata waranduse saatuse hoolets, ja, kui sa ise mitte just nii wäga aeglane poiss ei ole ja, kui selleks ta wähedagi aega on, ei siis maksaks kiõhutühjuse üle nii wäga nurisedagi, aga on siis alati aega?!

Mõnikord on toit juba walmis, seal kirjutakse aga korraga: Sadulasse! — ja näe! püühi suu puhats! mis sa teed ära, kui aega ei ole! —

Enamaste oleme meie eestlased, kes endid alati koguda armastawad, ehk meie küll mitte just kõik ühes eskadronis ei ole, no siiski katsume seda enestele võimalikuks teha, et aga jälle kokku tulla. Kõige esiti tehtakse muudugi tuli üles, söödakse ühes koos ja joodakse teed. Pärast ajame tule ääres lõbusat juttu ja awaldame üksteisele oma arwamist. Mõned meist saawad kodumaalt ajalehta ja ka minule saatis wend tihti „Meie Matsi“ sõjawäljale, mis meie seltskonda wäga rõõmustas. Sealt jsest leidsume nii mitmeigi tuttawa päewapildid ja saime seega wiimaste saatuse üle teada. Praegu, kus ma siin need read kirjutan, paluwad minu seltsimehed: kõigile Eesti ajalehtede toimetajatele tuhat tänu awaldada, kes meie pilti omades auuwäärt lehtedes maksuta ilmuda lasewad ja meie kirjaft lahkestest wastu wõtawad. Kui rõõmsad me oleme, kui teegi jälle kogu uue lehe sai, ehk midagi teatust kodu poolt. Siis on meil alati suur tühing, kuna üks loeb ja teised pealt kuulatawad; on leht läbi loetud, siis ajame niisama ühest-teisest juttu, mis meie kodumaal poissmeeste jutuks kutsutakse. — Kes hea jutumees, sellele walitakse tule ääres kõige parem koht, ja nii ei ole tal ka tarwis põletispuid ostma minna, sest tema käest nõutakse, et ta seltskonda lõbustaks ja oma anekdotide tagawara neile ette puistaks. Kui aga motamees wiimaks ära wõisb siis hakkab igaüks omaft elust rääkima: kudas ta tantsupidudel käinud, kudas laupäewa õhtutel külas käinud j. n. e. Wiimaks aga tulewad pruunid kõne alla, igaüks kiidab oma. Minult meie Diogenesega ei wõta sellest osa, sest meie oleme sellest kraamist waesed! — Muudu on teistel kõigel seda wa puru laialt ühel Tiina, teisel Miina, kolmandamal Piina ehk koguni Riina. „Nimi ei puutu asjasse“, ütles Diogenes, „kui aga tüdruk ise wahwa on.“

Nõnda tema arwamine, mine ja nüüd tea? Semal on aga ka tõeste rohkem mõttetarga arwamised, kui see tihipaljas siin, sest ega ta siis ilmaaegu omale seesugust nime teeninud. Tema päris nimi on Märt, aga oma perekonna nime nimetamiseks mulle ta luba ei anna. Märt on tubli poiss. Ta on helde südamega, tõsise loomuga, lahke, mehine mees. Ülemus armastab teda niisamati kui meie, tema seltsilised, ja ma tean temast ainult kiitwat rääkida. Juttu ajada tema ei oska, ja kui ta ka mõnikord meie jutu wahel mõne sõna kohwab, — noh, siis naera kas wõi furnuks. Sa kui ta räägib, see on enamaste siis ainult, kui meie kõik waikime, ning nalja teeb ta siis ainult, kui meil kõigil kas wõi nutumail suus on. Rust aga sai ta omale seesuguse nime: Diogenes? —

*) Tegemas sõjawäes wiibima ja kord juba haawatud Eesti sõjamehe poolt meile awaldamiseks saadetud. E. L.

Dige kihtfalt.

Sina heldeke, on siis ilmas nimesi ja nime de panijaid wähe, üks teenib oma nime ühel, teine teisel põhjufel, mõned wihasawad ennast tihipalja nime üle furnuks, teised jälle naerawad oma uue nime üle. Märt ka ei wihasanud see üle sugugi, waid aitas alati ise ligi.

Iseäranis on aga meie, eestlaste, juures siin sarnane nime de panemine moodis, niimoodi kutsume meie üksteist ainult oma pandud nime de ga, üks on: „Peawalaja“, sest ta olla ühe Saksa jalawäelisel rufitaga pähe wolanud, nii et wiimane sinna paika jäänud. Nii sai ta nime „Peawalaja.“

Teist kutsutakse „Asjatundja“, sest tema mee lest ei ole ial tuki dige koha peal, ehk jälle supp foolane wõi midagi sellesarnast.

Kolmas on Diogenes, minu südamesõber, kellest siin pikemalt jutustada tahan:

See oli sügisel, aastal 1914. septembrikuu wiimaste päewade sees. Meie olime seekord taganemisel Suwalki tubermangus. Hommiku wara pidime oma sõtkerist lahuma, külla sügisewihma kätte! Wastu wihma pidime edasi ratutama, wäsinud loomasid halastamata taga sundides. Wai sügisene tuul, wihmaga ühes, puhus meil libedaste wastu nägu ja rebis finelihölmast; minu müts oli warsti märg kui tatikas, sealt tungis nüüd külm wihm mööda laagipead alla, sealt kaela peale ja kaela pealt krae wahel. Riided olid läbi ja läbi märjad, kuid puhkamisest pole juttugi weel! — Rahju tundes ja hale da südamega sõitfime meie edasi ja ilka edasi, kurwalt nende majade poole waadates, kust kordnast suits taewa poole tõusis. Kuid fäh sulle, sealt oli ilusti tarwis mööda ratutada ja enesel sarnased mõtled peast päris wälja ajada! —

Õhtu pimedas jõudfime kuskile Leedu küllasse, kus aga üks jalawäe brigad*) aset wõtnud oli, nõnda et kõik ruumid ja rehetoad juba enne meid puupüsti täis olwad Oma hobustele leidfime siiski weel ulualust, aga waesel inimesepojal ei olnud omal kohta, kuhu oma pea oleks wõinud panna!

Dues sadas iftagi weel endist wiisi, ning tubadesse mahtumifega polnud juttugi! Märgade riietega põhtu pugeda, see poleks niisama, Jumal teab, kui kiiduwäärt olnud! — Siiski aga läts meil õnnets üht wana wihusauna selle külla äärest leida.

Kas ta nüüd praegusel ajal weel sellesama nime all käis, wõi tarwitati teda mõnelt muult otstarbeks, seda ma ei tea. Aga kindel on, et seal wiimast korda Prantfufe sõja ajal wiheldi, sest sooja polnud enam märgigi.

Kas ühtikesel ka utfi-aknaid ees oli, kas tal ka lagi peal ja põrand all oli, wõi mis puust ta ehitatud, seda ei oska mina, kui pühapäewa-kirjanik, mitte nii heaste kirjeldada, kuid üks hea külg oli sellel mahajäänud onnikesel fustik... Tal oli ahi nurkas, ja pealegi ei olnud katolitu preeftri puurrit ka just mitte wäga laugel. — — — Niimoodi siis oli meie poistel jällegi mõne aja pärast teha foe ja terwe pange täis keewa teewett auras meie ringi keskelt. Märjad riided suitfestwad meil seljas, nende kuitamist oli aga siiski loota. Halg halu järele lendas ahju ja kruusitais kruusitäre järele keewa teewett meie enestesse, kuni poistel jällegi endine lõbus mee leolu tagasi tulema hakkas. Üks lõbus Saaremaa poiss, kes ka tubli laulumees oli, leidis koguni meie praeguse seisukorra kohta lõbusa salmi, ise teetruusiga takti ligi liites:

Kui on wäljas lange maru
Wana poiss aa'b toas joru,
Raismees peab külla kandma,
Päewapalga naisel andma! —

Kõil naerfime jälle ja olime kui enne alati lõbusad, kuid kõige wiimaks, mis muud kui põhtu pikali ja asi nudi. — Warstigi wõidab wäsimus kõik, ja magufaste norstame niiskete riietega märgade raskete finelitte all ja näeme mõnikord seesugust ilust und kodumaalt, et...

*) Brigad: Rats polku, s. o. 5,000 soldatit.

See lord aga tundsin ma läbi unerahu imelikku walu ja, kui ma üles ärkasin, oli tuli ahjust ammu juba kustunud, tuba oli pime ja külm hakkas mul läbi niiskete riiete kallale kippuma. Põhub tahisefiwad ja tahisefiwad nagu oleks sada tonti meiega ühes põhkus. Mul oleks nagu hirm, nagu wastik, siiski mõtlen ma: Tühja kah! Ja uueste wean enese kõwerasse põhku, märja fineli hõlma üle pea tirides. Kui minu filmad aga waewalt kinni oliwad wajunud, tundsin, nagu oleks keegi minu kõrwa tortlanud, wõi misti sõõdit walujaste hammustanud. Ma tõmbasin tikust tuld, ja mis näen ma: kolepalju suuri rotta lööwad meie finelite peal kepsu. Ma ei ole matematiliselt mitte nii osaw, et neid kohe arwesse oleksin wõtta wõinud, kui ma aga ütleks: „sada“, siis ei oleks ma ifegi see peale julge, no, aga wiis- kimmend tükki oli tõeste.

„Poisid, tõuske üles! Siin on kolepalju rotta, need sööwad meil hommikuks wiimati filmad peast wälja.“

Poisid aga ei wastanud midagi, waid magasiwad kõik magufaste! Mis teha? mis peale hakata? — Siia jääda, ehk uut õforterit otsima minna? Sues oli hommiku tulekul wiim üle jäänud, kuid külm wali tuul kiinus weel waljemine kui enne. Külla tänawatest wõis ainult hea saapamees läbi pääseda, minu saapad aga ei olnud kuigi kiiduwäärat, ja seega pidin ma teist abinõu leidma ja leid- fingi: tegin suure tule maha ja hakkasin riideid kuivatama.

Wiimaks tuliwad ka teised poisid üksteise järele minu tule äärde, sest ka nende peale hakanud rotid kontra-tormi jooksma, ja enamaste kõik oliwad wäiksel haawatud. „Maja- tundja“ oli midagi unes näinud, mida ta nüüd walju häälega seletama hakkas, mõned aga hakkasid kirjasti kodu- maale kirjutama. Kui juba loitma hakkas, läks igakõiks oma hobust talitama, ja iga peremees wõeti oma Wasta wõi Manja poolt rõõmsa hirnuniijega wastu. Diogenese ruum ootas aga asjata oma peremeest ja ka niisama asjata ottsime me teda siit, küll sealt. . . Seda ei tulnud meil mõttesegi, et tema weel seal rotipejas wiibida wõib, no siiski läksime teda wiimaks usu peale sealt ottsima, ja waata imet: Wärt lamas ahjus nagu Diogenes waadi sees ja hiiidis sealt meile wastu: „Kui te mule kõigesuuremat meelega tahate teha, siis minge eest wähe kõrwale, nõnda et ma wälja pääseksin!“ —

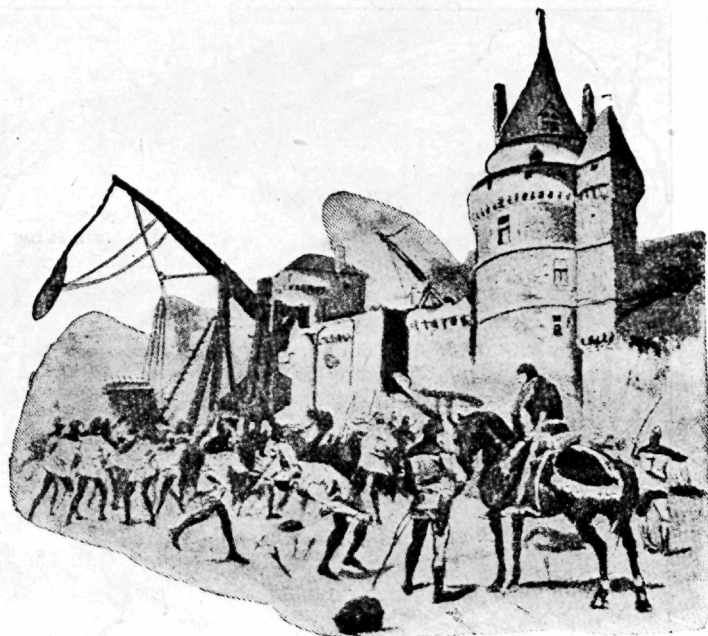
Sellest päewast saadik hakkasime teda Diogeneseks kutsuma, ja ta oli ise sellega päris nõus. Ta magas aga enese see lord tubliste wälja, ja ükski rott ei olla temale ahju järele tulnud. Nii mitu korda kui meie teda aga kunagi Diogeneseks kutsume, tuleb meil alati see filmapilk meelde, kui tahmaselt ja määrinult ta sel korral ahjust wälja ronis. Selle peale aga ei maksa suuremat rõhku panna, sest kes on siin kellegist puhtamad, ja ma arwan, kui nüüd Cesti neid meid sarnases olekus trehwaksid, siis ütleksid nad muidugi: Wuih, kui kole! Ja ega nad meid siis wist ifka ei armastaks? Ei armastaks!? —

Jah, armsad kodumaalased, palju, wäga palju täname meie selle eest oma saatust, mis meid niimoodi kokku juhata- nud on. Kõik oleme õnnelikud poisimehed ja unustame mõnikord oma naljatamisega koguni, et sõjawäljal oleme. Wenelased imestawad tihti meie alalise lõbusa tuju üle, nemad on rohkem jumalakatlikud ja paluwad õige tihti, kuna aga meie seda wäga harwa iseene se jiidames teeme.

Ugugi, et meie praegusel korral waesed sõjamehed oleme, no siiski ei kaota meie lootust et, kui Jumal tahab, jälle kodumaale tagasi tuleme ja ka seal lõbusalt elame. . .

Diogenes ütles: tema armastawat laulu ja muusikat wäga, aga ainult naisterahwast ei taha ta misti hinna eest uskuda; ka temal jäänud, nagu nii mõnelgi meie seast, kahe aasta eest pruut kodumaale maha, kes tale kuni jur- mani truudust wandunud. Aga juba laks kuud peale Wärdi lahkimist sõitnud ta ühe lombata kaupmehega laulatusele.

Niiugufed olla need kõik, need meie neid, ütles Dio- genes. Wõib olla, et ta selles asjas ka natuke eksib, mine nüüd wõta kinni? — — — La on aga igatepidi tubli pois, nagu lord nimetasin, ja meil oleks kõigil temast wäga kahju, kui mõni waenuslik kuul teda kiinudes enesega ühes kirts!

Sõda wanal ajal. Losi ümberpiiramine.

See on siin üks wäike pildike meie Cesti sõjameeste elust, wäite pildike wennalikust feltitefest, ja ifeäranis ühest mehifest feltimehest, kes oma kaaslase eest enese elu peale wähematti rõhku ei pane, ja teda me kõik ühel mõõdul sefimehelikult armastame, teda aga na nalja pärast Dioge- neseks kutsumes.

Seft hea nali on alati ette kui kopik raha, ja miks siis kurwastada, kui see üürike elu meile aina rõõmuks antud on. — Seepärast piilume ka alati rõõmsad olla ja mitme- suguste naljadega eneste hapu elu magustada, seft wõib olla, puuduwad meie seft tänagi ehk juba mitmed ja homme oleme ehk kõik otstas?

Paraku, kes seda wõib teada?! —

Paul Johanson.

Pandiwõtja.

J. Lubowski.

Wäikse wanade asjade kaupluse ja pandimajakese omanik polnud sugugi lõbus mees. Naabrid hirmutasid temaga lapsigi. . .

„Silmapiilk jääte wait, muudu wiime teid Rude Kramerti juurde pörgusse!“

Sarnase ja weel kurjema wäärtustamise läbi oli wäike kaupmees aastate jooksul kõik lahuse inimeste wastu kaotanud. Ja ta tundis lõbu, kui häda-ajal neile sai kätte maksta, kes ta endise pehme jiidame olid kurjaks teinud. Sellepärast waatas ta ühel päewal suure lõbutundega ühe räbalatese mähitud naise peale, kes oma wärisewate käte wahel ifelugust hoolega kinnimäsitud asja hoidis.

Naisterahwas seifis tema poekese ees ja uuris ükfilmi wäikest filti, mille peal tema nimi seifis. Räbalad ta rinna peal wärisefid, nagu oleks seal all torm möllanud. Ta sammus jälle eemale, aralt sildi peale weel pilku heites, ja kadus uulitsapoiste naeru all filmist.

Kui ta selsamal päewal juba kolmat korda tagasi tuli, awas Rude Kramert oma pikise akna, mis uulitsa poole lahti läis.

Naisterahwa pilk langes tema näole. Wäljas seisjal olid kurwad, nutetud filmad, aga karwapealt sellesamas

Age võitlus montenegrolaste ja waenlaste maatuulajate jalkade wahel.

wäewis, mis ta pojal Wiilipilgi, kelle ema juba ammu oli ära surnud. See nähtus äratas wanamehes äkitselt sooja wooluga tunde.

„Mis on?“ küsis ta karmilt.

„Wiititades astus naisterahwas lähemale ja seisis mõne minuti pärast poes tema ees.“

„See on esimene kord,“ ütles tulija, nagu oleks ta ennast tahtnud wabandada... „Tahan selle eest ainult kümme marka saada.“

„Wana Kramert hakkas kõledaste naerma.“

„So... miks mitte lohe miljoni? Kümme marka? Ja, kas teate ütleidse, kui palju higitilka selle eest enne tuleb walada?“

„Naisterahwas tegi pakitud asja rahulikult lahti.“

„Igatähes mitte enam, kui ma pisaraid walasin, enne kui nii taugele sain.“

„Tahtmataki ärkas wanamehes huwitus. Wististe oli see naisterahwas üks nendest, kes paremaid päewi näinud.“

„Näidate,“ ütles ta juba hästi lahkumine.

„Tumedal põhjal, terawate jalkidega walge krae laelas, wahtis talle ühe mehe nägu wastu. Nägu oli raske ära tunda. Paistis, nagu oleks ta mitu aastafada ilma mingisuguse kaitseta suitsu ja tolmust wastu wõtnud.“

„Mitte markagi ei ole see wilets asi wäärt, teie!“

„Rahulikult hakkas naisterahwas pilti jälle rätikusse mäsima, filmad kurwalt maas.“

„Siis peab minu Wiilip nalgima,“ ütles ta tarretult.

„Kaupmehe kehast käis tuntaw nõrkatus läbi.“

„Wiilip — mis on teil Wiilipiga asja?“

„Teie ei tra wististe küll enam midagi oma emast, mu herra. Wiilip on minu poeg.“

„Wanamees ohkas.“

„Jätke pilt siia. Ma annan teile ometi kümme marka.“

„Mingisugust tänusõna ei tulnud wõõra suust. Ta so-
fistas nagu unenäos, filmad pildi peal.“

„Anna mulle andeks, aga ma ei wõi teist!“

„Kaupmees sai rahutuks.“

„Kas hakate juba lahetsema, mis?“

„Wastusena surus naisterahwas pildi kirglikult kaupmehe kätte wahela.“

„Ei... ei... aga ta oli juba mitu aastafada meie pere õnnas. Pereõnna ajalugu kutsus teda õnnepildits.“

„Kramet oli pandisfedeli juba walmis kirjutanud.“

„Ütleme tähtajaks neli nädalat — mis?“

„Ma usun, et ju kahe nädala pärast wõin pildi wälja lunastada.“

„Hea küll, siin on raha.“

„Walge, kitsas käsi puudutas Kramerti kätt. Siis andis weel ainult wäike pildikene tunnistust wanamehe ärdusest.“

„Kramert pani poeukse eest riivi, wõttis pildi ja läts sellega tahatuppa.“

„Magad so, Wiilip?“

„Ei, isa.“

„Mis sa siis teed?“

„Segan wärwi.“

„Aga sa ei ole ju weel sugugi terwe, mu poiss.“

„Oh, pole uiga, isa.“

„Waata seda finist. See on Italia taewas.“

„Wanake ohkas ja pani läe umbes kuuetiiskümne aastase poiji kätte tuiksõone peale.“

„Jumalale tänu — see löi juba pisut rahulikumalt.“

„Aga ilma pikema wiibimiseta Dawoses ei wõi Wiilip ometi iial täielikult paraneda. Iga tuulepuhang, iga pilweriingas tõi salatigeda palawiku jälle tagasi. — Et ta ometi nii nõrk oli ja oma kui ka poiji elu sellest wanast kaubast lastis ära süüa!“

„Jah — nõrk! Aga mis teha! Ta armastas kord juba neid wanu minewiku tunnistajaid. Ta ei suutnud ennast neist wabastada, pidi pealt vaatama, kudas ta laps, kes emast nõrga kopsu päris, pikkamisi kidunes — see laps, kel nii hea wärwimeel ja igatsus midagi suurt korda saata.“

„Noor Kramert filmitses wahel ajal suuril filmil wäikest suitsenud pildikest.“

„Sa, waata, mis sugused suured filmad! Need näiwad ähwardawat ja hulla mõistwat...“

„Mina näen ainult, et põhjatu rumal olen olnud, Wiilip.“

„Ja kети kuld,“ unistas poiss edasi, „selle tahaks ma laelast wõtta ja sinu juurde pandiks anda.“

„Rude Kramert naeris heasüdamlikelt, et ta poeg naljatas.“

„... Nad läksid sel õhtul warakult woodisse, sest Wiilip Kramerti peale mõjus kõige paremine hea uni.“

„Järgmisel hommikul ei olnud midagi muud teha, kui räbalaid ja kallid asju wahtida, — hinnata ja armastusega silutada.“

„Alles lõuna eel helises uksekell. Keegi peenes riides herra tahtis oma piipudekogu haruldaste, wanade piipude poolest täiendada.“

„Ta nimetas ennast professor Giovanniiks ja jutustas, et tuntud professor Benedix Münchenist tema tähelepanemist Rude Kramerti kogu peale juhtinud.“

„Wäike kaswuga kaupmees sai korraga elawaks.“

„Ah, see hea herra Benedix! Igal sügisel tuleb ta siia ja otsib, kas wahel ajal minu kogusse midagi kallist pole effinud. Tema on wanade asjade tundja ja kuulus maal-
ler. Kui minu Wiilipil nõrk kops ei oleks, ta oleks juba ammu tema juures.“

„Muidu ei olnud wana kaupmees kellegi wõõra wastu nii jutukas, aga selle mehe nimi, kes wäike Wiilipi arenemist alati edendanud, päästis ta keelepaelad lahti.“

Profesor näis ka väga soovitatav ostja olewat. Tema ei tinginud ega laimnud, nagu teised, kes asja enne maha laitsid, enne kui selle ostsid. Ta maksis heatahtlikult nõutud hinna ja jättis oma Rooma aadressi selleks, kui wast midagi sündsat peaks leiduma.

Wälja minna tahtes — hõbehall tuliuus kiibar juba peas, langes ta pill wäitse pildi peale, mis Wiilip Kramertile oli rõõmu teinud. Tema teraw, habemeta nägu muutus filmanähtawalt. Iga mustel tuli ta kõhnades põstedes nähtawale. Kiitsaste huultega suu awanes, ja ta filmad omandasid sügawa, pehme sära.

„Mees, kas teate ka, mis teil siin on?“ küsis ta erutatult ja patjutas wana raami peale.

„Jah, see on minu elu lollus, herra professor.“

„Ei. Kõige suurem tarkus. Arm. Laewakingitus. See andke mulle. Ma maksan teile selle eest filmapill 3000 liiret.“

„3000 liiret?“

„Noh, ütleme juba 4000... ruttu... pagore, pagore, Signor.“

Ja ta kahmas ruttu rahakoti järele.

Rude Kramertile tõusis higi otsa effisele.

„Mii palju on ta wäärt?“

„Wõib olla, weel enamgi. Wõib olla on wähem. Lühi-dalt — mina ostan ta ära. Tehke ruttu!“

Wässjaw erutus raputas kaupmeest. Ta mõtles poja peale — ainult tema peale.

„Mina olin tänapäewani aus mees, herra professor. See pill on mulle ainult panti pandud. Kui pantija teda wälja ei osta — siis wõib olla!“

„Millal on tähtaeg?“

„14 päewa pärast.“

„Hea küll! Mul oli muidu nõu juba tulewa nädala algul koju sõita. See muudab mu otsuse nüüd ära. Ma jään Müncheni ootama. Kui omanik ei tule wõi lepita temaga mõnel teisel teel kokku, siis teatage mulle kohe Müncheni — Baueri hotelli: professor Jose Giovanni Roomast!“

* * *

Järgmised päewad saatis wäike kaupmees hirmsas ärewuses mööda. Oleks ta ise selle naisterahwa aadressi teadnud, targa ärimehena oleks ta küll waewalt ise sinna läinud. See oleks ju ise oma hinna kõrgele kruwimine olnud. Ei olnud kerge kõigega walmis saada. Aga tema Wiilipile tõi kõige wähemgi ärewus filmapill hoowiisilise kõha, mis ka lehasoojuse kohe kõrgele kruwis.

Ühel rahutul ööl murdis ta ise enese wastu truuduse. Ta waatas poja poole, ja kui nägi, et see sõrmi liigutas, nagu oleks ta mänginud, siis kõneles ta temale kõit ära.

Nüüd lootsid ja kartsid nad iheskoos.

... Alles neljateistkümnendal päewal tuli wõõras naisterahwas pildi järele. Ta nägi weel lehwem wälja kui enne. Rude Kramert arwas temaga kergeste walmis saawat.

Aga ta effis...

Wõõras tõi talle laenatud kümme marka tagasi ja nõudis pilti. Waewalt kuulatas ta, kui Kramert talle ütles:

„Hea proua, nüüd on teie hädal ots. Mina leidfin teie pildi jaoks ostja, kes selle eest wanaduse järele hinna maksab. Tema palus mind seda pilti teilt ära osta... ja ma pakun teile selle eest 300 marka.“

Wõõra nägu jäi külmaks.

„Mina ei müü teda — andke siia!“

„Dardanellides. Inglise sõjamaade wäed. Australia kiitid maakuulamisel.“

Kramerti peenike hääl muutus wannutawaks.

„Ah, see on teie arust siis küll wähe. Olgu, ma panen juurde. Kas 500 aitab? Mõtelge — 500 marka! Kui te ema olete, siis peate seda tegema.“

„Ta nägi, et wõõra filmalaod tukkusid ja suu wabises.“

„Ei, ei — ma ei wõi — andke siia!“

„Seitsesada ja mitte pennigi rohkem,“ ütles kaupmees ühetooniliselt, tõmbas selle wälja ja lisas juurde: „Nüüd ootan ma weel kaks minutit. Siis ei taha ma teda enam — saite aru?“

Nüüd kiskus wõõras pildi oma huultele ja suudles seda palawalt.

„Hea küll, ma olen nõus... oma Wiilipi pärast, andke raha siia.“

* * *

Weel jelsamal tunnil läks professor Giovanni Müncheni telegramm teele:

„Pilt on teie oma — tulge! Rudolf Kramert.“

Põstist tulles ostis wäike kaupmees pudeli weini ja magusaid kooki, mida Wiilip armastas. Lummalt pühit- sesid isa ja poeg rõõmupidu ja kuduksid luulelennu telgedel nii palju hülgawaid riideid, et ligem tulewit enesele iga filmapill uued wõis selga panna. Terwe öö ootas kaupmees professor Giovanni tulekut. Järgmisel hommikul telegraferis ta weel kord. Lõuna ajal läks ta rahutuks — õhtul telegraferis ta kolmat korda — seekord hotelli-omanikule ja maksis wastusegi ette ära:

„On professor Giovanni ära reisinud?“

Ja nüüd sai ta ka kohe wastuse:

„Sellenimelist herrat meil ei tunta.“

Nüüd kaotas Rudolf Kramert elus esimest korda kõit oma külma rahu. Ta jäi nõrgaks ja abituks kui wäike laps. Pisarad weeresid tal hallisje habemesse.

Wiilip jäi palju rahulikumaks ja kainemaks.

„Sina pead filmapill professor Benedixile kirjutama. Tema saatis ta siia ja teab siis wististe ka, kus professor Giovanni praegu wiibib. Wõib olla, et ta mõne teije hotelli wõttis. Mispärast pead ja siis kohe õnnetust aimama.“

Riigimeeste täbar seisuford.

„Mis te arvate, mis tuleks nüüd veel ära keelata?“
„Hm... hm... ei tule järsku ette — nähtawaste on
kõik juba keelatud!..“

Ka wana Kramert toibus nüüd jälle. Wiilip ütles ette, tema kirjutas, niihästi kui ta haiged ja kanged sõrmed lubasid.

Wastus tuli kohe.

„Armas Kramert! Professore Giovanni minna ei tunne. Sugu, mis mulle jutustate, kõlab üleüldse dige weidrana. Mina kardan, teie olete kawalate kelmide küüsi jattunud. Sest mõne wõite muudatusega olen ma seda lugu tänawu juba kolmelt poolt kuulnud. Mlati pani üks kahetsemise-wäärt naisterahwas midagi panti, milles päraft keegi tore herra mõne haruldase asja leidis. Naisterahwas saab pita tingimise järele asja eest raha, tore ostja aga on jäljetult kadunud, ja ainuühts kahjutandjaks jäi heasüdamline kaupmees, kes ennast wäärtusetu asjaga lastis tüsata. — Wististe pole ka Teie, armas Kramert, selles asjas erandiks, aga igatahes saatke see pilt mulle näha, wiististe pean ma Teie tema wäärtusetust kinnitama.“

Kudas aumäärt ametiwend minust üleüldse teatust sai, tahate muidugi teada. Noh, see pole raste. Ehitets seisan ma konwersatsiooni telefoni B tähe all ja teijets kiidetakse praegu igal pool minu wiimast pilti „Taewaredel“... Zmelit on minu arust ainult see, et ta meie tutwust teadis. Kuid ka selle jaoks on mul seletus: ma mäletan, et ma Teid lord ühes kõnes kõigile wanade asjade armastajatele soovitasin. Nii on siis seegi selge. Saatke siis pilt siia.

Teie

professor Benedix.

Nagu hull nuhtis wana Kramert seitsaadi linnas kõik uulitsad ja majad läbi, et wiletjat naist kätte saada. Ei ta kartnud pahandust, ei waenu, ei wäljawistamist.

Kuid midagi ei aidanud see kõik. Ja nüüd uskus ta tema, et kelmide küüsi oli langenud, kes mõlemad ühel nõul töötasid.

Tema meeleheitmine kaswas meeletusets. Dõsel ei saanud ta enam filmagi kinni. Seitsejada marka, mis ta pita painamise järele tõkku laenanud, oli tarwis poole aasta päraft tagasi maksta.

Kui ta poeg kõhis, tõmbas ta raste teki üle pea, kuni ta otse minestusesse oli langemas. Kaks wiimast päewa ei tulnud ta enam wõidusti wälja.

Wiilip pidi poes olema. See oli kerge, sest wiimastel päewadel juhtus ainult veel harwa mõni wõdras poodi tulema.

Kui ühel päewal professor Benedixi käest kiri tuli — nimelt ilma pildita — siis ei julenud Kramert seda mitu tundi lahti teha. Alles Wiilipi palwe peale awas ta wiimaks kirja. Professor kirjutas:

„Armu andmise ilma tellimijeta, armas Kramert, wõin ma Teie kuulutada. Wõib olla, et see pilt tõeste mitu aastajada selle naisterahwa perekonnas oli, wõib olla ka, et ta lujagilt oli warastatud ja see ualawalikuts ei tulnud — see kõik on teadmata. Aga üks asi on kindel: et kelmidel pildi digest wäärtusets aimugi ei olnud. Teie poolt minu kätte saadetud pilt — mehe pea on wan Dicki eht pilt, mille eest Teie Müncheni pildikogu minu läbi 50,000 marka lasjed paktuda.“

Nüüd tõmbas wana Rude Kramert oma poja kaisru ja märkas, et teda inglid ümbritsesid, eht küll naabrid ta poodi „põrguts“ nimetasid.

Kui perenaine nalga kartma hakkab . . .

„Di, meie jääme nalga!“ ehmatas proua Anni.

Süda hakkas tal peksuma; ergud wõhisefid, filmad otstsid piisaraid . . .

Proua Anni mobiliseris terve perekonna jalule ja kõik lähemad sugulased.

„Sina, Peeter, mine ühe poe juurde, sina, Karl — teise juurde. Ja lähed sadama kanti, onu Jakob aga lubas walfali poole serwa waatama minna.“

„Aga, ema, seal on igalpool ju sabad“, tõrkus Peeter wastu.

„Aga kas sul ükskõik ei ole“, kargatas proua Anni, „kas ja plikade sabas wahid wõi petroleumi sabas?“

„Plikade sabas on huwitawam.“

„Sa Jumal, kui hufkas nüüd noored inimesed on! Sa pead kõigepealt perekonna huwisi kaitsema. Wõistad?“

„Ei mõista. Meil on juba ligemale waat petroleumi ja puud suhkurt toodud.“

„Lollakas! Wähe.“

Peeter, Karl, isa afusid sabadesse; teenijad jooksid kuhugile suurematesse kauplustesse, kus poesellid tuttawatele kõigi- ja toatidrukutele suhkurt andsid:

„Nii palju kui soovite!“

Onu Jakob seifis walfali ümbruses suure poe ees sabas.

Proua Anni oli ärewufes, jooksis ühest toast teise, oigas ja hädaldas — karjus, nõudis, tõreles:

„Ei wõtnud minu sõna kuulda! Mis naisterahwas teab! Eks olnud ju suhkurt 12 kop. nael saada? Kas oli?“

Wastata oli kardetaw, sellepäraft waitisid kõik.

„Aga mis maksab nüüd suhkur? Kust on nüüd suhkurt saada? Ma ütlesin teile. Mis hakkame nüüd peale?“

„Pole wiga!“ otstustas Karl kergemeelselt. „Saab ka ilma suhkruta läbi.“

„Lollakas!“ oli otjus. „Sinul on kõik ükskõik. Kas ja koolis üks wõi kaks saad. Paremat ja ei soovigi. Sulle polekski suhkurt tarwis.“

Ohtus tuli igauks oma noofiga ja saaf wõeti kokku. Kõigepealt ilmus onu Jakob, — heasüdamline kuid läbi ja läbi küllmanud wanamees — tõi kõigest naelase koti ja ütles süüdlase häälega:

„Nohkem ei antud.“

Peeter ja Karl olid kumbki kaks ja ifegi kolm naela saanud. Ijal ei olnud ilmaski hästi läinud ja ta torises:

„Olin juba poe ukse wahel, kimmekond inimest oli kõigest veel ees. Korraga wõltsas: „Suhkurt enam ei ole.“

„Sina lasjed alati omal kõik nina alt ära wõtta“, torises proua Anni.

Kõige agaramad olid teenijad. Nende sõprus poesellidega oli kõige mõjukam. Proua Anni ei suutnud nende tegewust moonamuresemise alal küllalt kiita, piisarad tulid liigutuse päraft filma.

Dõunat ei keedetud, pesu ei rullitud ega triigitud, pöran-daid ei pühitud — kõik olid toiduainete kogumise ametis.

Iga õhtu arvati kofku, kui palju päevane tormijooks kaupluste peale fiske toonud, kuid proua Anni ei suutnud ikka veel rahule jääda.

Suhtru ja petroleumi järele tuli kord jahu kätte — fiks tangud, wõi, sealihha.

„Meil ei wõi kodu enam eladagi“, urises Karl, „haiseb hullem kui „wirtswood“.“

„Aga siia tahad?“ küsis proua Anni kihwtiselt.

„Wahel jäi proua Anni sügawasse mõttesse.“

„Waja Karla woodi saali tõsta, tema tuppaga aga jahu panna. Suhtru wiime oma magamistuppa. Wõid ja juustu on kõige parem mehe kirjutustuppa panna: seal on kõige külmem. Aga tangud . . . kuhu tangud? Ei, parem tangud Karla tuppaga, suhtru saali . . . wõi jälle jahu ja tangud saali, Karla paigale jätta ja suhtru kotid tema tuppaga laduda. Tema suhtru peale maias just ei ole . . .“

„Äkki teataksid lehed, et sool linnas otsa lõppemas.“

„Soola ei ole! Soola ei ole!“ ahastas proua Anni. Kohje mobiliseriti Karla, Peeter, isa ja onu soolafabasse.

„Mitte soolateragi,“ ahastas proua Anni. „Ilma suhtruta wõib veel elada, — aga kuidas ilma soolata?“

Soola weeti puudadekaupa. Proua Anni oli waimustuses.

„Sumal tänatud! Sumal tänatud! Niiüd las' kas wõi fakselafed tulla.“

Kui soola muretsemine lõppes, wõeti saak kofku.

„24 puuda!“ hõiskas proua Anni. „Segi söömatao pörand wajub lohku.“

„Meil kulub wiis naela kuus“, targutas Peeter. „Puu-dast jattub kahetsaks kuus. Tähendab, terwest meie taga-warast jattub 192 kuus.“

„Kohelümne aasta jaoks“, finnitask Karl.

Kuid üleilbise õnnetuhina rikkusid teenijad. Kuna nad kuu aega südikalt toidumoonad olid muretsemised, said nad niiüd wähe ringi waadata, hakkasid kõigepealt tubasi koristama ja pörandaid pühkima ning leidsid terwed karjad hiiresti, kes wõi, juustu, jahu ja tangude peale tormi jooksid.

Proua Anni sai nutukrambid. Kõik rahustasid teda.

Wiimaks waigistas ta ennast wähegi ja ohkas:

„Niiüd waja tagawarast kaitssta. Minge hiirelõksust õstma.“

Nända tuli proua Annil veel uus mure juurde.

Teiselpool kalbal . . .

Arkaadi Awertshenko westelugu.

See oli lai, lai jögi.

Salgate inimesi, kes kalbal seifid, nägid korraga, kudas teiselpool kalba äärt mööda sammuw inimene korraga kumistas ja karjatades wette langes.

„Inimene kullus wette!“ kostis inimeste salgatefe seas siinpool kalbal. „Waja katjuda päästa.“

„Kudas siitpoolt kalbalt niiüd päästa saab? Sigi werjmaad ujuda. Waja sealtpoolt. Näe, seal paistabki nagu inimesi olewat.“

„Tõeste, teisil kalbal, seal, kust möödamineja wette kullus, paistisid kals inimest olewat.“

„Sei!“ hüüti neile siitpoolt kalbalt. „Teie lähedal kullus inimene jõlke! Tõmmate ta wälja!“

„Kees kals inimest jäid seifatama. Waatafid hurwitufega jõlke.“

„Näed ja, Bratiano“, tähendas esimene nendest, kellel seelil selgas ja tutiga müts peas. „Üks inimene nagu olets kullunud.“

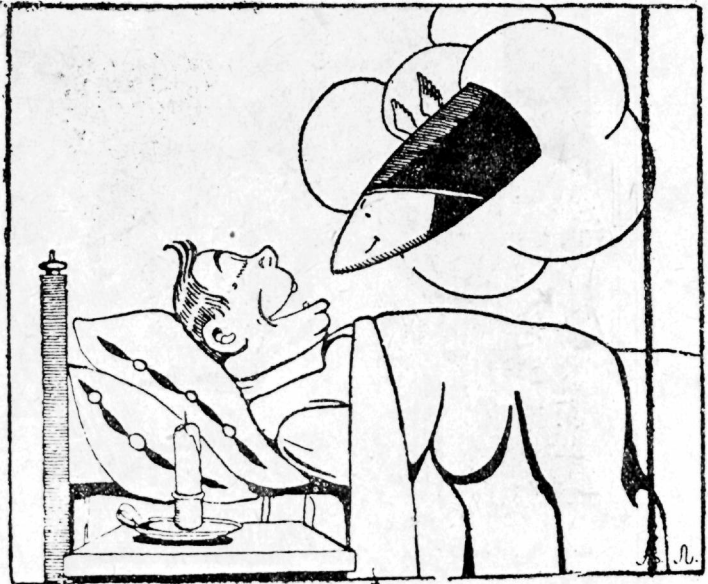
„Wette kullus“, finnitask teine, kellel nõõridega kounis-tatud west selgas ja wiikul kaenlas.

„Ta wõib uppuda.“

„Uppuda“, õjatas Bratiano, „aga fina tõmba ta wälja, siis ta ei upu.“

Greeklane wangutas pead ja tähendas mõttes:

„Hea inimene upub. Wäga tähtis inimene upub. Meie oleme temaga juures sõpruses.“

Suure Wenemaa elaniku „magus“ unenägu.

„Koh, siis tõmba ta wälja.“

Greeklane wõttis tutiga mütsi peast, seeliku seljast, pani selle tõik kaldale, istus siis kiroi otja ja ütles:

„Kuule, Bratiano... Parema olets, kui fina tema wälja tõmbaksid.“

„Mis jaoks siis mina — fina oled ju tema sõber.“

„Mis see niiüd on — sõber, sõber?! Kui tubli mees uppumas on, — on siis aeg arutada: sõber wõi ei. Waja rutem wälja tõmmata.“

„Mis ja siis istusid, narr. Roni wette.“

„Bratiano... Kas sul sedasama... kraadiklaasi... on taskus?“

„Mis jaoks?“

„Kui wesi hästi soe on, siis ma katjufin pisut ujuda ja temal abits olla.“

„Wesi ei ole soe, wennike. Ja kus niiüd on aeg arutamijeks — soe wõi ei — inimene wõib selle aja peale ju ära uppuda.“

„Bratiano... Tõmba fina tema wälja. Niiisugune hea inimene upub — teda waja päästa.“

„Lollakas! Mis abilime mina olen — ma olen erapooletu isil. Sul omal aga on temaga isegi leping kirjutatud: päästa, kui embkumb uppumas on.“

„Mis tähendab leping? Mis?! Lepingus on õeldub — päästa, kui embkumb lepinguosalistest uppumas on, aga lepingus ei ole õeldub: kus uppumas — kas maal wõi meres.“

Rumenlase süda oli pehmem kui greeklasel. Veel korra waatas ta uppuja poole kaastundlikult ja pani ette:

„Koh, hea küll. Sina roni wette, aga mina mängin sulle jelle eest wiinlit.“

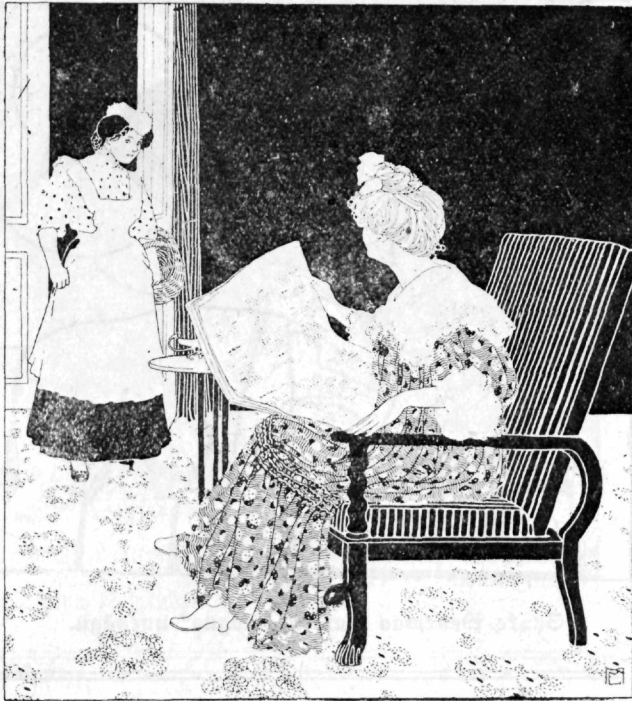
„Minule ei ole wiinlimängimist waja.“

„Ilma rahata ju, lollakas — midagi selle eest ei tahta.“

„Niiisugune tubli mees uppumas, aga fina istud ja istud siin kalbal. See ei ole ilus,“ tõreles greeklane,

„Tead ja, mis ma teen,“ õjustask rumenlane, kelle süda haleduse pärast kofku kistsus. „Mina mängin temale wiinlit ette. Las' ta ometi wiimane kord kuuleb ilusat muusikat — siiski tergemel inimesel uppuda. Ei wõi ju elusat inimest ometi nii hädasjega jätta.“

Wõttis wiinli, kumardas jõe poole ja hakkas liigutawalt mängima.

Rõõgitüdruk prouale: „Kui munad kava värsked peavad seisma, siis tulewad nad jahedas kohas alal hoida.“

Proua: „Jah, kuidas aga tahate seda kanale kätte õpetada.“

Uued margid.

Ma olen väga rõõmus, et meil paberist vahetusraha on. Süüdistatagu mind nüüd veel, et ma raha tulde pillun!

„Ei midagi sellejarnast“, hüüan ma, „tuul ise näpsab ta mul sõrmede vahelt“.

Rõõmus olen ma ka selle pärast, et margi liimine külg kaetud on: keski ei võdi mind nüüd selles süüdistada, et raha mu sõrmede külge kui pigi kinni jääb!

Ja kui palju hõibustust kirjade vahetmisel! Enne jäi mul lugemata hull kirjasi sellepärast saatmata, et postmarksi täepärast polnud, nüüd pole aga muud kui tee paberiraha selja tagant liimiseks, vajuta kirja peale ja — las' käia!

Minute, kellest mul kahju on, on waleraha tegijad! Mis te arwate, inimene on omale parajaste kõit masinad ja wormid walmis muretsemud ja korraga — trah! Wiska kolid nurka ja halka uusi soetama! . . .

Teiseks headuseks on aga jälle see, et rahamarkidel hoiatus peal ei ole: „süüdlased rahapaberite järeltegemises kaotawad kõit õigused ja saadetakse sunnitööle . . .“ Siiski, see ei ole hea, et hoiatus puudub, see võib inimesi hukutada . . .

„Satir“

Raisõigulaste koosolekul peab keegi proua waimustatud kõnet kihutustööft.

„Jah, minu kallid õed, liikumine on meil täies hoos, meie naisterahwaste seas on kõik kihamas ja keemas.“

„Jah, ainult aga mitte padades ja pannide peal!“ hüüab keegi naljahammus-meesterahwas pealtkuulajate seas.

*

Millal on professori mõtted kõige rohkem segamine? Kui ta oma kella asemel naise „üles tõmbab“ ja seda alles siis märkab, kui see „lõõma“ hakkab. B. S.

Greeklane aga istus kaldal, nuttis kaastundmuse pärast ja lausus õigades:

„D-o-o-o! Niisugune ilus muusik, et kas wõi paneb koha nutma. Niisugune hea, tubli mees upub, et päris hale koha.“

Siitpoolt kaldalt aga hõilati:

„Hei, teie! Saimis, Margiloman! Gulesto! Wõi kuidas teid seal hütatakse . . . Teil on ta ju üsna ligidal! Tõmmate ta wälja! Upub ju! Saimis! Sul on ju pealegi leping temaga!“

„Mis tähendab leping?“ wihastas greeklane. „Lepingu peale wõib nii ja teisiti waadata. Lepingus on õeldud — päästa, kui upub, aga miks ei ole lepingus õeldud — kus upub, maal wõi merel. Tähendab, kõik oleneb waatepunktist ära.“

„Hei, teie! Saimis!“ karjuti siitpoolt kaldalt. „Kui ta wälja tõmmate — anname teile sada rubla.“

„Niisuguse tubli mehe eest — sada rubla?“ põlastas greeklane. „Teie annate tema eest ka katkijada — ka sedagi on veel wähe.“

„Noh, olgu, katkijada, wõta! Koni wette.“

„Mis tähendab — roni wette? Oktobrituu, wesi külm, kui kurat, teie aga — roni wette. Kolmsjada rubla, ja seegi on jumalamuidu.“

„Kolmsjada anname — tõmba wälja!“

„Aga kui ma nohu saan — mis siis annate?“

„Tuhhat nohu eest, rawitsemine meie kullul!“

„Kuulge . . . Aga mispärast te ise seda meest wälja ei tõmba?“

„Kaugel on ju!! Meie ei jõua ju digeks ajaks sinna ujuda.“

„Up—pi! Up—pp—pii!“ kostis idest. — — —

Kolm: wenelane, inglane ja prantslane ei suutnud enam wälja kannatada, — wistastid riided seljast ja ujufid läbi terve laia, laia jõe.

Greeklane aga istus kivi otsas ja õigas:

„Sa Jumal, ja Jumal! Niisugune tubli mees upub.“

Kumenslane tõmbas taskust tüki wiikli-waiku, õõrus südilt poogent ja lausus etteheitwalt:

„Käed nüüd, kui see kõik hästi lõpeb — ei jaa ja midagi. Minule aga ikka midagi antakse: ma ometi tegin midagi uppuga heaks — mängisin talle wiulit.“

Ja uueste hakkas ta mängima, lainetawa jõe poole kumardades.

„N. Satirikon.“

Meie Matsi tähtsaamat

9. aastakäit

on ilmunud. Hind 25 kop. Suwitawa ajakohase lugemisega ja piltidega kaunistatud pakub Meie Matsi tähtsaamat juba 9 aastat oma laialisele lugejate ringkonnale lõbusat ajawõidet. Tähtsaamatus leiab lugeja kõik õigused igapäewases elus tarwis minewad teated, kodumaa kihelkondade adressed, linnade juhid ja Eesti asunduste adressed kaugel Wene riigis.

Õstmisega rutate, lõpeb pea.

„Teaduse“ kirjastus, Tallinnas.